

www.humak.fi

Opinnäytetyö

**Maahanmuuttajien osaamiskannustimien
kehittäminen kulttuuri- ja taidelähtöisillä menetelmillä**

Seppo Hannu Lahtinen

**Kulttuurituotannon koulutusohjelma
Production Management
(240 op)**

Arvioitavaksi jättämisaika 5 / 2019



**HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU**

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kulttuurituotannon koulutusohjelma 240 op

Tekijä: Seppo Hannu Lahtinen
Opinnäytetyön nimi: Maahanmuuttajien osaamiskannustimien kehittäminen kulttuuri- ja taidelähtöisillä menetelmillä
Sivumäärä: 39 ja 16 liitesivua
Työn ohjaaja(t): Päivi Ruutiainen, Pasi Toivanen
Työn tilaaja(t): HUMAK Humanistinen ammattikorkeakoulu

Tämä Maahanmuuttajien osaamiskannustimien kehittäminen kulttuuri- ja taidelähtöisillä menetelmillä -opinnäytetyö käsittelee sitä, millaisia tukitoimia kulttuurituotannon käytössä olevin keinoin voidaan kehittää maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden perusasteen opetuksen tueksi.

Kohderyhmänä ovat olleet maahanmuuttajataustaiset (17-29 vuotiaat) nuoret ja nuoret aikuiset, jotka ovat ylittäneet oppivelvollisuusiän. Maahanmuuttajat ja turvapaikanhakijat ovat lähtöisin Afrikasta ja Lähi-Idän -maista. Heillä on tarve suorittaa perusasteen opinnot loppuun, oppia puhumaan ja kirjoittamaan suomen kieltä sekä oppia toimimaan suomalaisessa yhteiskunnassa, yhteiskunnan täysivertaisena toimijana.

Tavoitteena on ollut saada käytännön kautta kokeellista tietoa siitä, voiko kulttuurituottaja toimia yhteistyössä maahanmuuttajien perusopetusta tarjoavassa oppimisympäristössä, tehden yhteistyötä oppilaitoksen kanssa ja tukea näin maahanmuuttajien suomen kielen oppimista, arkista ajattelua ja suomalaiseen kulttuuriin ja taiteeseen tutustumista.

Kehittämistyöhön liittyy kolme pääkysymystä: 1. Voiko kulttuurituottaja toimia maahanmuuttajien opetuksen tukena esimerkiksi opettamalla arjen matematiikkaa, kertolaskua, prosenttilaskua ja pienen talouden budjetin laadintaa? 2. Voidaanko maahanmuuttajien suomen kielen oppimista ja suomalaiseen kulttuurin tuntemusta edistää taiteen ja kulttuurin avulla, taide- ja kulttuuripassin avulla? 3. Minkälaisia oppimisen kannustimia eli osaamismerkkejä voidaan kehittää opetuksen tueksi, jotka innostavat havaitsemaan oma oppiminen selkeämmin?

Kehittämäistyö toteutettiin käytännön olosuhteissa, yhteistyössä Humanistisen ammattikorkeakoulun sekä pääkaupunkiseudulla sijaitsevan maahanmuuttajia opettavan oppilaitoksen kanssa. Opinnäytetyön tilaajana on Humanistinen ammattikorkeakoulu (HUMAK).

Kehittämistyö aloitettiin elokuussa 2018. Koko kehittämistyö päättyi maaliskuussa 2019. Kehittämistyön käytännön kokeilun kesto oli kahdeksan (8) kuukautta.

Tulokset osoittavat, että arjen matematiikan opetuksessa kaikki opiskelijat oppivat tavoitellut asiat hyvin tai erittäin hyvin. Oppimisympäristössä toteutettu taide- ja kulttuuripassikokeiluun osallistuttiin kevään 2019 aikana yhteensä 278 kertaa. Monipuolisten osaamismerkkien kehittäminen jatkuu edelleen. Osaamismerkkien käyttömahdollisuudet ovat rajattomat ja niitä voidaan hyödyntää lähes kaiken oppimisen yhteydessä.

Lisäksi ilahduttavana voidaan nähdä myös se, että oppilaitos, jossa taide- ja kulttuuripassin kehittämistyö on toteutettu, harkitsee ottavansa kulttuurituottajan mukaan maahanmuuttajien opetuksen tueksi syksystä 2019 lähtien.

Asiasanat: Kulttuuri, taide, maahanmuuttajat, oppiminen, osaamismerkki,
kulttuurituotanto

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree Programme in Cultural Management

Author: Seppo Hannu Lahtinen
Title: Developing skills incentives for immigrants through cultural and art-based methods
Number of Pages: 39 and 16 attachment pages
Supervisor(s): Päivi Ruutiainen, Pasi Toivanen
Subscriber(s): HUMAK University of Applied Sciences

Keywords: immigrants, developed, cultural, production, education, practical, learning

This thesis on the development of immigrants' skills incentives through cultural and artistic approaches deals with the support measures that can be developed by means of cultural production in support of primary education for immigrants and asylum seekers.

Target groups include young people with an immigrant background (aged 17-29) and young adults who have exceeded their compulsory schooling age. Immigrants and asylum seekers come from Africa and the Middle East. They need to complete primary education, learn to speak and write Finnish and learn to act in Finnish society, as a full-fledged player in society.

The aim has been to gain practical experience of whether a cultural producer can work in a learning environment that provides basic education for immigrants, collaborates with the institution, and thus supports the learning of Finnish, everyday thinking and familiarization with Finnish culture and art.

There are three main questions in the development work: 1. Can a cultural producer support the teaching of immigrants for example by teaching mathematics, multiplication, a percentage decrease and a budget for a small economy? 2. Can the learning of the Finnish language for immigrants and the knowledge of Finnish culture be promoted by art and culture through the art and culture pass? 3. What kind of learning incentives, ie skills labels, can be developed to support teaching, which will inspire you to learn more clearly?

The development work was carried out under practical conditions, in cooperation with the HUMAK and an educational institution for immigrants in the Helsinki metropolitan area. The thesis is commissioned by the Humanities University of Applied Sciences (HUMAK).

Development work began in August 2018. The entire development work ended in March 2019. The duration of the practical experimentation of the development work was eight (8) months.

The results show that, in the teaching of mathematics, all students learn well or very well the things they are doing. A total of 278 visits to art and culture pass experiments in the learning environment took place during spring 2019. The development of versatile brands continues. The ability to use the marks of excellence is endless and can be utilized in almost all learning.

In addition, it is also to be welcomed that the institution where the art and cultural pass development work has been carried out will consider taking the cultural producer as a support to immigrant education from autumn 2019.

Sisällys

1	JOHDANTO	6
2	TIETOPERUSTA	11
2.1	Tuottajan kehittyvä toimenkuva	13
2.2	Kehittämistyön tavoitteet	16
2.3	Kehittämisen tavoitteiden asettelu	16
3	KÄYTÄNNÖN TOTEUTUS	17
3.1	Arjen matematiikka	19
3.2	Käytännön opetusta luokkahuoneessa	20
3.3	Taide- ja kulttuuripassi	22
3.4	Esikuvana lukiossa käytössä oleva ”Liikuntapassi”	23
3.5	Helmikuu 2019: Noin Viikon Studio, Yleisradio, Helsinki	28
3.6	Maaliskuu 2019: Nykytanssiesitys, Kiasma, Helsinki	29
3.7	Maaliskuu 2019: Keskuskirjasto Oodi, Helsinki	30
3.8	Maaliskuu 2019: Kulttuuripäivä koululla	30
3.9	Osaamismerkki	31
3.10	Sähköinen osaamismerkki vai paperinen diplomi?	32
4	ANALYYSI	33
5	PÄÄTÄNTÖ	38
	LÄHTEET	40
	LIITTEET	43

1 JOHDANTO

Tässä Maahanmuuttajien osaamiskannustimien kehittäminen kulttuuri- ja taidelähtöisillä menetelmillä -opinnäytetyössä käsitellään sitä, minkälaisia tukitoimia kulttuurituotannon käytössä olevin keinoin voidaan kehittää maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden perusasteen opetuksen tueksi.

Kohderymänä ovat olleet maahanmuuttajataustaiset (17-29 vuotiaat) nuoret ja nuoret aikuiset, jotka ovat ylittäneet oppivelvollisuusiän. Maahanmuuttajat ja turvapaikanhakijat ovat lähtöisin Afrikasta ja Lähi-Idän -maista. Heillä on tarve suorittaa perusasteen opinnot loppuun, oppia puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan suomen kieltä sekä oppia toimimaan suomalaisessa yhteiskunnassa, yhteiskunnan täysivertaisena toimijana.

Tavoitteena on ollut saada käytännön kautta kokeellista tietoa siitä, voiko kulttuurituottaja toimia yhteistyössä maahanmuuttajien perusopetusta tarjoavassa oppimisympäristössä, tehden yhteistyötä oppilaitoksen kanssa ja tukea näin maahanmuuttajien suomen kielen oppimista, arkista ajattelua ja suomalaiseen kulttuuriin ja taiteeseen tutustumista.

Kehittämistyöhön liittyy kolme pääkysymystä: 1. Voiko kulttuurituottaja toimia maahanmuuttajien opetuksen tukena esimerkiksi opettamalla arjen matematiikkaa, kertolaskua, prosenttilaskua ja pienen talouden budjetin laadintaa? 2. Voidaanko maahanmuuttajien suomen kielen oppimista ja suomalaiseen kulttuurin tuntemusta edistää taiteen ja kulttuurin avulla, taide- ja kulttuuripassin avulla? 3. Minkälaisia oppimisen kannustimia eli osaamismerkkejä voidaan kehittää opetuksen tueksi, jotka innostavat havaitsemaan oma oppiminen selkeämmin?

Kehittämistoiminnalle ja kokeelliselle kehittämistyölle kulttuurituotannon koulutusohjelmassa on tarvetta myös sen vuoksi, että kulttuurituotanto voi omilla valmiuksillaan tarjota tukea ja toimintamalleja maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden pe-

rusopetuksen ja suomen kielen edistämisen kehittämislle taiteen ja kulttuurin keinoja apuna käyttäen.

Suomesta on tulossa jatkuvasti yhä monikulttuurisempi yhteiskunta. Tilastokeskus ennustaa, että jo vuonna 2023 Suomessa olisi alle 15-vuotiaita alkuperäisiä suomalaisia henkilöitä huomattavasti nykyistä vähemmän. Viimeksi samaan lukuun ollaan päädytty 1800-luvun lopulla. (Katso Liite 1).

Mikäli väestön määrä ulkomaalaisten maahanmuuttajien myötä lisääntyy, se asettaa suomalaiselle koulutusjärjestelmälle uusia haasteita, joihin taiteen- ja kulttuurin voimin voidaan myös tarjota keinoja.

Vuonna 2015 Suomeen tuli yhteensä 32 400 turvapaikanhakijaa. Heistä alaikäisiä oli 8 500, joista yksin maahan tulleita 3 024. Turvapaikanhakijamäärän nopea kasvu aiheutti välittömiä haasteita opetus - ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla. Ministeriö asetti 5.11.2015 ohjausryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella ja sovittaa yhteen turvapaikanhakijatilanteesta ja kasvavasta maahanmuutosta aiheutuvat ministeriön ja hallinnonalan lyhyen ja pitkän aikavälin toimenpiteet. Ohjausryhmä jätti ehdotuksensa välittömästi käynnistettäviksi toimenpiteiksi opetus - ja kulttuuriministeriölle 29.1.2016 väliraportissaan Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi - kipupisteet ja toimenpide-esitykset (Opetus - ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:1).

Uuteen maahan ja uuteen kulttuuriin juurtuminen ei ole yksinkertainen tai helppo asia. Jokainen maahanmuuttaja joutuu omaksumaan ainakin vähän uuden isäntämaansa kulttuuria. (Pollari & Koppinen, 2000, 21). Voidaankin sanoa, että koulutuksella ja uuden kotimaan kulttuurin ja elämäntapojen ymmärtämisellä on tärkeä merkitys kestävän sopeutumisen ja pysyvän työllistymisen edistämiseksi. On tärkeää, että myös perusopetusta kehitetään ja sille varataan riittäviä resursseja ja voimavaroja, sillä, kuten voimme sanoa: Onnellisimpia maahanmuuttajia ovat ne, jotka saavuttavat kaksikulttuurisuuden eli integroituvat. (Pollari & Koppinen, 2000, 21).

Vaikka maahanmuutto on ollut viime vuosina voimakkaasti tapetilla, on hyvä muistaa, että suomalaisen yhteiskunnan rakenteet ovat olleet jo pitkään monikulttuurisia. Monikulttuurisuuden sijaan on mielekkäämpää puhua etnisistä ja kulttuurisesta yhtenäisyydestä tai monimuotoisuudesta (Saukkonen, 2010, 19).

Tämän opinnäytetyön tilaajana on Humanistinen ammattikorkeakoulu, HUMAK. Kohderyhmänä ovat olleet maahanmuuttajataustaiset 17-29 vuotiaat nuoret ja nuoret

aikuiset, jotka ovat ylittäneet Suomessa vaaditun oppivelvollisuusiän. Kehittämäistyö toteutettiin käytännön olosuhteissa, yhteistyössä Humanistisen ammattikorkeakoulun sekä pääkaupunkiseudulla sijaitsevan maahanmuuttajia opettavan oppilaitoksen kanssa.

Vuonna 2013 valtioneuvosto antoi maahanmuuttoon liittyvän periaatepäätöksen Suomen maahanmuuttostrategiasta vuoteen 2020 asti. Siinä keskitytään kolmeen pääteemaan: Suomi on turvallisesti avoin, jokainen löytää paikkansa ja Moninaisuus on arkea. (Lähde: Valtioneuvosto 2019). Lisäksi Valtioneuvoston periaatepäätöksessä puhutaan Suomen ratifioimista kansainvälisistä maahanmuuttoon liittyvistä sopimuksista, jotka sitouttavat Suomen toimimaan tiettyjen käytäntöjen mukaan, ottaen huomioon työvoima-, sosiaali- ja terveys-, koulutus- ja kielipolitiikan. (Valtioneuvosto 2019).

Tuottajan toimintamahdollisuudet maahanmuuttajien perusopetuksen toimintaympäristöissä on pitkään kestänyt kehittämistyö, joka on syntynyt tarpeesta kehittää maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden perusopetukseen uusia taiteeseen, arkiseen ajatteluun ja kulttuuriin perustuvia käytännön kokeiluja ja mahdollisia toimintamalleja.

Kulttuurituotannon ja kulttuurituottajan osallistumisen perusopetuksen tukemiseen ovat mahdollistuneet entistä joustavampien opetussuunnitelmien myötä. Vuodesta 2016 asti kehitetyt uudet oppimisen mallien tavoitteena on taata tarpeelliset tiedot ja taidot sekä edistää luovaa oppimista. Opetushallituksen määritelmän mukaan (2019) korostetaan erityisesti ”yhteisiä aineita” sekä ”syventäviä ja soveltavia opintoja”. Lisäksi valinnaisilla aineilla voidaan edistää oppiaineiden keskinäistä yhteistyötä esimerkiksi taide- ja taitoaineiden opinnoissa. (Opetushallitus 2019).

Tässä kehittämistyössä haluttiin paitsi pitää kiinni taiteen ja kulttuurin vahvasta osuudesta, haluttiin myös lisätä ja edistää maahanmuuttajien arkista sekä kolmiulotteista, luovaa ja itsenäistä ajattelua. Erityisesti tätä voitiin kehittää arjen matematiikan avulla.

Arjen matematiikka toimi varsinaisen perusopetuksen matematiikan opetuksen

tukena. Koska kaikki toiminnot tapahtuivat suomen kielellä, samalla oli mahdollisuus edistää suomen kielen taidon puheen, lukemisen ja kirjoittamisen oppimista. Kaiken tavoitteena on auttaa maahanmuuttajia suorittamaan perusopetuksen tutkinnon osat loppuun asti, edistää itsenäistä ja itseohjautuvaa ajattelua sekä ehkäistä syrjäytymistä ja mahdollistaa tulevaisuudessa yhteiskunnassa toimiminen, integroituminen ja mielekkääseen ammattiin valmistuminen.

On sanomattakin selvää, että Suomeen juuri tulleille maahanmuuttajille suomen kielen puhuminen ja ymmärtäminen ovat haastavia asioita. Samoin joissakin tapauksessa omankin kielen kirjoittaminen ja/tai lukeminen. Myös monet suomalaiselle kulttuurituottajalle maahanmuuttajien tavat, perinteet ja uskontoon liittyvät asiat voivat erota totutusta. Ennakkoon on siis hyvä tutustua eri maiden kulttuureihin ja tapoihin, ymmärtääkseen paremmin ihmisten tekemiä valintoja tai päätöksiä.

Tavoitteena on pyrkiä yhdenvertaiseen ja tasa-arvoiseen ajatteluun, vaikka kaikilta osin se ei aina ole mahdollista. Yhdenvertainen kohtelu ei siis tarkoita kaikille samaa asiaa, vaan tarpeiden mukaista kohtelua siten, että jokaisella on tasa-arvoiset mahdollisuudet (Saukkonen, 2010, 95). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että pyritään ennaltaehkäisemään muunkin kuin vain suomenkielisten väestöjen työttömyyttä, edistämään koulutusta ja ennaltaehkäistään syrjäytymistä eli köyhyyttä (Saukkonen, 2010, 95).

Koska tutkimus ja kehittämistyö on aina pitkäkestoinen prosessi, se pitää sisällään aiheen valinnan, aiheen rajaamisen ja tutkimustehtävän muotoilun, lähteiden etsimisen, lukemisen ja muistiinpanojen tekemisen, eli teoreettiset lähtökohdat, metodin pohdinnan, aineistokeruun suunnittelun ja toteutuksen, aineiston analyysin, luotettavuuden arvioinnin, kirjoitusvaiheen. (Uotinen & Valkonen 2018, 5.).

KAAVIO 1 Tässä kaaviossa kuvataan sitä, mitä tämä opinnäytetyö ja kehittämistyö pitää sisällään. Siihen kuuluu kulttuurituotannon toteutus, maahanmuuttajat, jotka edustavat kohderyhmää sekä sisällöt: Arjen matematiikka, Taide- ja kulttuuripassi sekä osaamismerkkien kehittäminen.



Tarvetta tämän tyyppiselle toteutukselle selvästi on, sillä arkinen ajattelukyky, suomalaisen kulttuuriin tutustuminen taiteen ja kulttuurin avulla ovat hyviä tapoja oppia ymmärtämään suomalaista kulttuuria, suomalaisia tapoja ja suomen kieltä. Kaiken taustalla on maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden sekä kulttuurituottajan yhteinen tavoite kerätä yhdessä myönteisiä kokemuksia.

Oma kiinnostukseni osallistua tähän kehittämistyöhön on syntynyt tavoitteesta nähdä, voidaanko kulttuurituotannon keinoja apuna käyttäen luoda uudenlainen tuottajan työn toimintamalli, jossa tuottaja toimii maahanmuuttajien opetuksen tukena, käyttäen omaa asiantuntemustaan ja käytössä olevia kulttuurin ja taiteen keinoja.

Tämä kehittämistyö tarjoaa tutkimusmatkan maahanmuuttajien perusopetuksen toimintaympäristöön ja sen tarjoamiin monipuolisiin vaihtoehtoihin ja mahdollisuuksiin, kulttuurituotannon toiminnan keinoja apuna käytettynä. Toivon,

että tämä opinnäytetyö tarjoaa tulevaisuuden tuottajille avaimia kehittää monikulttuurista koulutusta erilaisissa työ- ja oppimisympäristöissä.

Valmiita työmalleja tai valmiita avaimia ei kuitenkaan ole olemassa, sillä tulevaisuuden ennustaminen tässä suhteessa on vaikeaa, ellei miltei mahdotonta. Tulevaisuuden tuottajat kehittävät omat mallinsa, jotka toivon mukaan perustuvat kuitenkin arkisten asioiden ymmärtämiseen ja luovaan taiteen- ja kulttuurin kautta tapahtuvaan oppimiseen.

2 TIETOPERUSTA

Olen tähän opinnäytetyöhöni valinnut tietoperustan, jota voidaan kutsua nimellä ”Oivalluttava – Perinteinen” (Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014, 35). Oivalluttava ja perinteinen merkitsee tietoperustana lähes samaa kuin ”Passiivinen ja perinteinen” (Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014, 35), mutta sisältää pelkkien sitaattien lisäksi myös hiukan tekijän omaa ajattelua (Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014, 35).

Maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden, joilla on pysyvä oleskelulupa Suomessa opetuksen kehittäminen soveltuu hyvin kulttuurituotannon ja tuottajan toimenkuvaan ja alalle. Jo aikoinaan pyrkiessäni Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijaksi, pääsykoekirjassa puhuttiin monipuolistuvasta kulttuurituottajan toimenkuvasta ja tulevaisuuden mahdollisuuksista. Toimisiko tuottaja pelkästään tapahtumatuotannon tai ohjelmamyynnin puolella, vai voisiko hän vahvan koulutuksensa ansiosta tarjota osaamistaan huomattavasti laajemmalle alueelle, kuin juuri nyt osaamme ajatella?

Koska kysymyksessä on käytännön kehittämistyö, tähän kehittämistyöhön liittyy kolme pääkysymystä: 1. Voiko kulttuurituottaja toimia maahanmuuttajien opetuksen tukena esimerkiksi opettamalla arjen matematiikkaa, kertolaskua, prosenttilaskua ja pienen talouden budjetin laadintaa? 2. Voidaanko maahanmuuttajien suomen kielen oppimista ja suomalaisen kulttuurin tuntemusta edistää taiteen ja kulttuurin avulla, taide- ja kulttuuripassin avulla? 3. Minkälaisia oppimisen kannustimia eli osaamismerkkejä voidaan kehittää opetuksen tueksi, jotka innostavat havaitsemaan oma oppiminen selkeämmin?

Olen käyttänyt aineiston keräämiseen useita tietolähteitä. Näitä ovat Google Scholar, www.fsc.uta.fi/fi/ Humanistisen ammattikorkeakoulun oma tietokanta, Helsingin kaupungin kirjasto Helmet sekä internetlähteet.

Suomessa on tutkittu jo aiemmin kulttuurin vaikutusta maahanmuuttajien kotouttamisprosessin aikana. Pääsääntöisesti tutkimukset ovat keskittyneet lapsiin tai varhaisnuoriin. Lapin yliopistolla Johanna Pétursdóttir on tehnyt empiirisen pro gradu -tutkielman taiteen hyödyistä maahanmuuttajien kotouttamiseen ja suomalaiseen yhteiskuntaan sopeutumiseen. Työn nimenä on Taide kotouttaa. Vuonna 2014 julkaisussa tutkielmassa pohditaan erityisesti sitä, minkä vuoksi taiteen opetusta tulisi lisätä kotouttamisvaiheessa olevien maahanmuuttajien opetukseen ja minkälaista taiteen opetusta maahanmuuttajien tulisi saada.

Opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2013 kirjatussa raportissa kiinnitettiin jo puoli vuosikymmentä sitten huomiota taiteen ja kulttuurin saatavuuden mahdollisuuksiin iästä, sukupuolesta tai kansallisuudesta riippumatta. Tuolloin raportissa todettiin, että toki kulttuurimahdollisuudet ovat laajentuneet, mutta esteitä löytyy edelleenkin.

Opetusministeriöi asetti 23.1.2009 työryhmän edistämään taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta. Työryhmä perustui Taiteen ja kulttuurin saavutettavuus -toimenpideohjelmaan (2006–2010).² Työryhmälle annettiin määräajaksi 31.12.2011. Toimikautta jatkettiin ensin 31.3.2012, sitten 28.1.2013 asti. (Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:15)

Työryhmä kirjasi yhteensä 56 eri toimenpide-ehdotusta taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden parantamiseksi erityis- ja vähemmistöryhmien osalta. (OKM 2014, 11-12).

Tällaiset yhteiskunnallisesti merkittävät kulttuuripoliittiset toimenpide-ehdotukset ovatkin tärkeitä muokkaamaan ja antamaan suuntaa koko yhteiskunnan kulttuuritoiminnan kehitykselle. Se tietenkin on tuottajan työn ja työn tulevaisuuden kannalta katsoen varsin tärkeä asia, jota on syytä pitää merkittävänä asiana.

Laki kotoutumisen edistämisestä Suomessa astui voimaan 1.9.2011. Lain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan sekä turvapaikanhakijoiden mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. Tätä lakia sovelletaan henkilöön, jolla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa Suomessa.

Ongelmien analyysi voisi olla tulevien toimintojen suunnittelun ja kehittämisen apuna. Lisääntyvä maahanmuutto sekä Suomeen että maailmanlaajuisesti edellyttää kotouttamiselta toimenpiteiden uudelleenmäärittelyä ja uusien ratkaisujen miettimistä. Kulttuurialalla on tässä yhteydessä todella paljon tehtävää, ja siinä kulttuurituottajilla on tärkeä rooli hyödyntää kulttuurisen moninaisuuden potentiaalia.

Suomalainen kulttuurielämä ei ole etnisesti tai kulttuurisesti homogeenista tai ”sini-valkoista”. Monimuotoisuus näkyy ja kuuluu muun muassa Maailma Kylässä -festivaaleilla. Lisäksi maahanmuuttaja- tai vähemmistötaustaiset taiteenharjoittajat ovat aktiivisia itsenäisinä taiteentekijöinä tai taide- ja kulttuurielämän muina vaikuttajina. (Saukkonen, 2010, 135.).

Keskeisin tämän opinnäyttyön kysymykset ovat: voidaanko maahanmuuttajien opetuksen tueksi luoda työskentelymalleja, joilla maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden oppimista Suomessa voidaan tukea ja millaisia nämä käytännön mallit ovat?

2.1 Tuottajan kehittyvä toimenkuva

Aluksi on syytä tutkia tuottajan työn tämän hetken ja tulevaisuuden toimintamahdollisuuksia.

Kulttuurituottajan toimenkuvaa voidaan ajatella joko perinteisen tuottajamallin mukaisena tai sitä voidaan rohkeasti arvioida ja ajatella uusiin ammatillisiin tehtäviin soveltuvana ammattina. Katri Halonen kuvaili tuottajan tehtävää viidellä eri segmentillä: ”Taiteilijan assistentti, mediaattori, indietuottaja, tuotantoassistentti ja kaksoisagentti.” (Halonen 2011, 15).

Paitsi edellä kuvatut tuottajatyypit, tuottajan toimintamahdollisuudet maahanmuuttajien perusopetuksen toimintaympäristöissä ja siihen liittyvät kehittämistyöt voivat

osoittaa, että kulttuurituottajan toimintamahdollisuudet työskennellä erilaisilla kentillä voivat myös laajentua.

Maahanmuuttajat. Ihmisten käyttäytymisen aktiivinen ohjaaminen on usein perusteltua. (Häyrynen, 2015, 114). Kulttuurilla, taiteella ja kulttuurituottajalla on monilla eri aloilla paljon *opiskelijoina* mahdollisuuksia.

On tärkeää muistaa uuteen kotimaahan muuttavan henkilön sosiaalinen tuki ja sen merkitys. Sosiaalisen tuen ja sosiaalisten verkostojen tiedetään olevan yhteydessä maahanmuuttajien sopeutumiseen uudessa maassa elämiseen sekä heidän hyvinvointiinsa. (Ward ym. 2001 & Vartia, Bergbom, Giorgiani, Rintala-Rasmus, Riala & Salminen, 2007, 107).

Kulttuurihallinnon tavoitekehä tarjoaa käsityksen siitä, miten kulttuurilla parhaimmillaan voidaan vaikuttaa yksilöön. Näitä ovat: Kulttuurinen tasa-arvo – osallistuminen ”oikeaan kulttuuriin” – kulttuurisen toiminnan tuloksellisuus – taiteen ja luovan toiminnan autonomia – itsetunnon vahvistus. (Häyrynen, 2015, 115).

Oli tärkeä huomioida myös kehittämistyön liittyvät *eettiset kysymykset*, kuten kerätyn tiedon luottamuksellisuus, tulosten rehellinen tulkitseminen sekä tekstin lainaamiseen liittyvät ohjeet. (Ojasto, Moilanen & Ritalahti. 2014, 49).

Mikä sitten on tämän opinnäytetyön tietoperusta? Tietoperusta kuvaa tarkoitustaan osana kehittämistyön prosessia: tietoperusta muodostaa kehittämistyön perustan, kokoamalla oleellisen kehittämiseen liittyvät olemassa olevan tiedon yhteen. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti, 2014, 34). Tiivistetysti voidaan sanoa, että tietoperusta on käsitejärjestelmä, jossa käsitteet ja niiden väliset suhteet tulevat määritellyiksi. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti, 2014, 34).

Kulttuuria ja yhteiskuntaa ei voida sulkea toisistaan pois. Ne ovat yhdessä kuin tavaroita repussa. (Kalhama, Kitola & Walamies, 2006, 12). Onkin hyvä nähdä yksilöiden oma merkitysperspektiivi (Kalhama, Kitola & Walamies, 2006, 23), jolla kuvataan kunkin yksilöllistä maailmankuvaa. Nämä sisältävät yksilön arvomaailmaan kuuluvat tavat, käsitejärjestelmiäperiaatteet, näkökulmat ja arviointikriteerit. (Kalhama, Kitola & Walamies, 2006, 13).

Kun puhutaan tuottajan toimimisesta maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden oppimisen käytännön toimintaympäristössä, on hyvä nähdä se, että kasvattajan rooliin kuuluu myös eettinen pohdinta siitä, milloin yksilöä koskevia valintoja voi ajatella tehtävän toisen puolesta. (Kalhama, Kitola & Walamies, 2006, 13).

Tähän opinnäytetyöhön sisältyvä kehittämistyö käynnistyi ensi kertaa elokuussa 2018. Kehittämistyö toteutuneineen prosesseineen päättyi maaliskuussa 2019. Kahdeksan (8) kuukautta kestänyt kehittämistyö on laaja, ja tarjoaa samalla monipuolisen aineiston tutkia aihetta useammasta näkökulmasta ja nähdä tuottajan työmahdollisuuksiin tulevaisuuttakin ajatellen alati muuttuvassa yhteiskunnassa ja maailmassa.

Kehittämistyötä tehdään harvoin yksin. Yleensä kehittämistyön tekijä toimii jollakin tavalla osana ryhmää, jolle asia kuuluu (Ojasto, Moilanen & Ritalahti, 2014, 40). Menetelmiä valittaessa keskeistä on pohtia sitä, millaista tietoa tarvitaan ja mihin tarkoitukseen sitä aiotaan käyttää. (Ojasto, Moilanen & Ritalahti, 2014, 40). Eri menetelmillä saadaan kehittämistyön tueksi erilaista tietoa ja erilaisia näkökulmia. (Ojasto, Moilanen & Ritalahti, 2014, 40.).

Osaamismerkkin kehittämistyö aloitettiin marraskuussa 2018, osana Kehittämistyön käytännöt -kurssia. Tuolloin käytettiin seuraavia kehittämisen menetelmiä: kysely, benchmarking, havainnointi, prosessikarttojen piirtäminen, yhteisölliset ideointimentelmät.

Taide- ja kulttuuripassin -kehittäminen käynnistyi samaan aikaan osaamismerkkin kehittämisen kanssa eli marraskuussa 2018. Siinä käytettiin samoja kehittämisen menetelmiä, kuin osaamismerkkin osalta. Käytännön toteutus toteutettiin helmi- ja maaliskuussa 2019, jonka perusteella saatiin myös tuloksia kehittämistyön kehittämisestä ja maahanmuuttajien sekä turvapaikanhakijoiden kiinnostuksesta tutustua suomalaiseen kulttuuriin ja taiteeseen.

Arjen matematiikan osalta kehittämistyö käynnistyi jo elokuussa 2018 avoimella keskustelulla, jossa varsinaisen matematiikan opettajan kanssa kartoitettiin sitä, minkälaisissa asioissa erityisesti tarvitaan arjen matematiikan osaamista.

Sitä ennen oli jo valmiiksi Humanistisen ammattikorkeakoulun tavoitteiden mukaisesti rajattu, että käytettävät keinot ovat kertolaskun opettaminen ja käytännön soveltaminen; prosenttilaskun opettaminen ja soveltaminen käytännön tilanteissa sekä pienen kotitalouden budjetin hallinnan opettaminen. Kehittämistyössä käytettiin jo edellä mainittua kyselyä, havainnointia, palautteita.

2.2 Kehittämistyön tavoitteet

Arjen matematiikassa keskityttiin kolmeen pääteemaan: 1. Kertotaulun opettamiseen. Toisena teemana olivat prosenttilaskujen opettaminen ja niiden soveltamisen opettaminen käytännön yhteyksiin sekä pienen kotitalouden budjetin käsitteiden ymmärtäminen ja budjettitaulukon hallitseminen.

Opetus järjestettiin aidossa oppimisympäristössä, lähiopetuksena luokkahuoneessa. Opetusta järjestettiin keskimäärin kerran viikossa, toisinaan vaihtelevien aikatauluihin. Opetus tapahtui lokakuun ja helmikuun välisenä aikana (2018-2019).

Oppimateriaalina käytettiin paitsi itse toimitettua materiaalia, myös maahanmuuttajille tarkoitettua oppimateriaalia. Tärkein niistä on ollut ABC-Matikka. (Pekki, Muukka & Pullinen, 2012, 178-486).

Kuten kerrottua, taide- ja kulttuuripassin osalta kehittäminen aloitettiin marraskuussa 2018. Varsinaisesti se toteutettiin helmi-maaliskuussa 2019. Taide- ja kulttuuripassissa keskityttiin erityisesti siihen, että maahanmuuttajat pääsivät tutustumaan ohjautusti erilaisiin pääkaupunkiseudulla sijaitseviin taide- ja kulttuurikohteisiin.

Kolmantena teemana oli perusopetukseen kehitettävät osaamismerkkit, jotka toimivat oppimisen kannustimena. Kehitystyö näiden osalta aloitettiin marraskuussa 2018. Osaamismerkkien kehittäminen on kuitenkin niin laaja kokonaisuus, että sen kehittäminen jatkuu tulevaisuudessa.

2.3 Kehittämisen tavoitteiden asettelu

Tässä kehittämistyössä on käytännössä kokeiltu sitä, miten kulttuurituottaja pystyy toimimaan tuottajan roolissa maahanmuuttajien perusopetuksen työskentelyympäristössä.

Koska kehittämistyö suoritettiin osana opiskelua, oman aikataulun suunnittelu kokonaisuuden hallintaan nähden oli erittäin tarpeellista. Kaikki maahanmuuttajien tapaamiset, työryhmäpalaverit, suunnittelupalaverit, opetuksen toteutukset ja kulttuuri- tai taidepassin käytännön toteutukset tuli merkitä etukäteen kalentereihin ja tehdä niitä varten hyvissä ajoin ennakkosuunnittelu valmiiksi.

Yhteydenpitoa vastaavan ohjaavan lehtorin sekä maahanmuuttajien perusopetuksen opettajien kanssa pidettiin paitsi keskinäisillä tapaamisilla, myös sähköpostin välityksellä. Oli tärkeää, että kaikki olivat tietoisia olemassa olevista aikatauluista. Tämä helpotti myös maahanmuuttajien varsinaisten opettajien työtä, jotka kertoivat asioista heikosti suomen kieltä ymmärtäville maahanmuuttajaopiskelijoille.

Arjen matematiikan opetus aloitettiin lokakuussa 2018. Taide- ja kulttuuripassin INFO tilaisuus järjestettiin helmikuussa 2019. Projektin vaiheita seurattiin säännöllisesti raportointien avulla.

Kehittämistyön alussa koko työlle asetettiin selkeät tavoitteet, mietittiin, miksi kehittämistyö on tärkeä toteuttaa, aikataulutettiin ja resurssointi ajankäyttö. Tehtävien suunnittelu, toteutus, seuranta. (Saksala 2011, 171).

Kuvaan tarkemmin seuraavissa luvuissa suunnittelua ja toteutusta. Myöhemmin analyysiosuudessa kuvaan saatuja tuloksia ja kerättyjä palautteita. Lopuksi mietin tuottajan tulevaisuuden mahdollisuuksia toimia yhteistyössä oppilaitosten kanssa maahanmuuttajien perusopetuksen tukemiseksi kulttuurituotannon koulutuksen keinoja apuna käyttäen.

3 KÄYTÄNNÖN TOTEUTUS

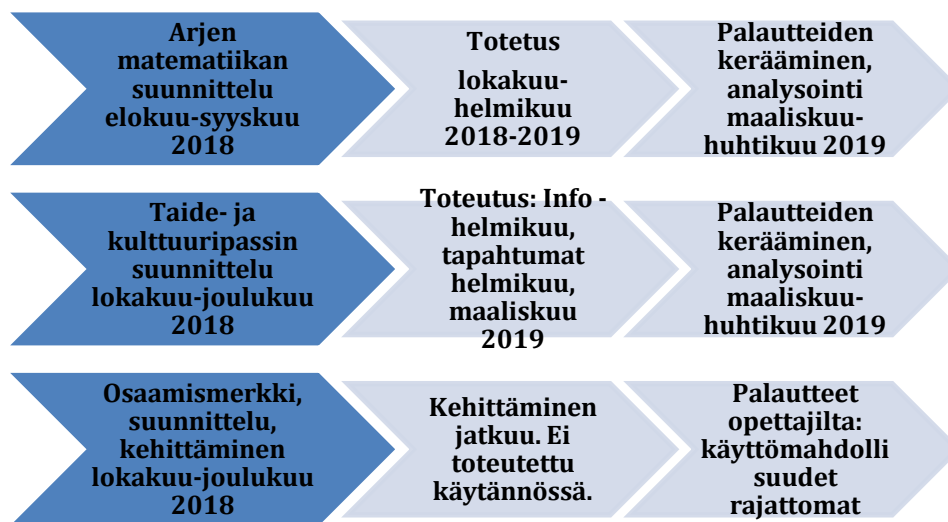
Maahanmuuttajien osaamiskannustimien kehittäminen kulttuuri- ja taidelähtöisillä menetelmillä -kehittämistyö on ollut laaja ja pitkäkestoinen kokonaisuus, jonka hallinta on ollut suuri työ. Kulttuurituottajana on ollut tärkeää nähdä, että on voinut pitää kiinni kaikista tavoitteista ja tehtävistä mahdollisimman huolellisesti. Koska omat opinnot ovat olleet jatkuvasti käynnissä, kokonaisuuden hallintakyky on ollut sitäkin vaativammassa roolissa.

Arjen matematiikka, taide- ja kulttuuripassi sekä osaamismerkki ovat kukin oma yksikkönsä, jotka kuitenkin nivoutuvat tiiviisti toisiinsa ja luovat tämän opinnäytetyön sisällön.

Samalla kun olen käsitellyt aineistoa elokuusta 2018 lähtien aina maaliskuussa 2019 asti, käyn läpi huomioita, jotka liittyvät tähän kehittämistyöhön ja niiden tuloksiin. Tämä on opettanut myös itselleni paljon uusia asioita käytännön toteutuksesta ja työskentelymahdollisuuksista sekä maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden oppimisympäristössä toimimisesta.

Niin arjen matematiikassa, taide- ja kulttuuripassissa ja osaamismerkkin kehittämissä ja toteutuksessa on oltu tiiviisti kiinni käytännön työskentely-ympäristössä.

KAAVIO 2. Arjen matematiikan kehittäminen aloitettiin elokuussa 2018. Taide- ja kulttuuripassin sekä osaamismerkkin kehittämistyö lokakuussa 2018.



Tavoitteena on ollut kehittää toimintaa niin, että sitä voidaan käyttää perusopetuksessa tai vastaavan oppimisympäristössä maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden opetuksen tukena. Näkökulmina ovat olleet prosessinäkökulma ja oppimisen osaamisen (oppimisen) näkökulma.

Vaikka pedagoginen puoli pidetäänkin tässä aineistossa vähäisenä ja varsinaisen opettamisen vastuu on jätetty varsinaisille aineopettajille, sitä tosiasiaa ei kuitenkaan voida täysin pois pyyhkiä, että pedagogisesta ymmärtämisestä olisi myös hyötyä kulttuurituottajankin toimiessa opetuksen tukena.

3.1 Arjen matematiikka

Matemaattista ajattelua edistävän opetuksen päätehtävänä oli keskittyä kertotaulun kertaukseen ja soveltamiseen, prosenttilaskujen laskemiseen ja ymmärtämiseen sekä Humanistisen ammattikorkeakoulun opetukseen sisältyvän materiaalin eli tässä tapauksessa pienen talouden budjetin tekemiseen ja laskemiseen sekä kokonaisuuden hahmottamiseen.

Arjen matematiikan opetuksessa on ollut mielessä kaksi keskeistä ajatusta: motivoitu sekä tutki & opi. Voidaan puhua jopa kasvun ajattelutavasta (Salmela-Aro, Katariina 2018, 70), jossa heikosti asioita alun perin taitavat oppivat sitkeän harjoittelun ja sitoutumisen kautta.

Ennen opetuksen aloittamista laadittiin arjen matematiikalle oma toimintasuunnitelmansa, jossa kartoitettiin opetuksen tavoitteita ja toimintatapoja. Humanistisen ammattikorkeakoulun lehtorin kanssa vierailimme koulutusyksikössä varsinaisen matematiikan opettajan vieraana, jossa toteutimme toimintasuunnitelmaa varten erillisen kyselyn.

”Kehittämistyössä kysely sopii usein hyvin esimerkiksi lähtötilanteen selvittämiseen tai loppuvaiheessa kehittämistyössä saavutettujen tulosten arviointiin”. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti, 2014, 40).

Perusopetuksen matematiikan opettajalle esitettäviä kysymyksiä varten laadittiin kysymyspatteri, jossa pohdittiin seuraavia asioita: 1. Millaisia kokemuksia maahanmuuttajien opetuksesta on tähän asti saatu? 2. Mihin asioihin tulisi kiinnittää huomiota? 3. Onko kolmiulotteinen ajattelu ja matemaattinen ajattelu sillä tasolla, jota perusopetuksessa tarvitaan ja onko se riittävää? 4. Minkälaisia tuloksia asetetaan?

Käydyssä keskustelussa kävi selväksi, että opettaja kantoi huolta kertolaskun, prosenttilaskun ja yleensä kolmiulotteisen ajattelun puutteellisuudesta. Lisäksi laskimen käytön hallitsi vain murto-osa opiskelijoista. Sitäkin pitäisi harjoitella. Koska työlistalla kehittämistyössä oli myös budjetin laatimisen harjoittelu ja käsitteiden läpi käynti, oli enakkoon tärkeä kuulla opettajan ajatuksia siitä, miten merkittävänä hän piti budjetin käyttöä ja hallintaa. Opettajan mukaan nimenomaan Arjen matematiikka olisi varmasti maahanmuuttajille monin verroin tärkeämpää opetusta kuin monet muut matematiikan kurssien opeteltavat asiat, jotka voivat

jäädä etäisiksi, ellei perusasioita hallita riittävän hyvin.

Lisäksi erityistä huolta matematiikan opettaja kantoi siitä, etteivät kaikki maahanmuuttajataustaiset opiskelijat ymmärrä rahan arvoa tai rahan merkitystä tai menojen ja tulojen suhdetta toisiinsa. Siksi opettaja piti hyvänä sitä, että budjetti ja talous nostetaan yhdeksi teemoista.

Seuraavat teemat nousivat opettajan kanssa keskustelussa esille:

Kotitalous: Minkälaisista asioista luvut sähkölaskussa koostuvat?

Osamaksuostos: Paljonko osamaksulla ostettu kännykkä todellisuudessa maksaa?

Kauppa, koti, ruoka: Mitä tarkoittaa kaupassa nähtävä -30% alennuksessa oleva oranssinen tarra elintarviketuotteen etiketin päällä? Paljonko tuote todellisuudessa tuolloin maksaa?

Tavoitteena oli se, että maahanmuuttaja ymmärtää käsitteitä, sekä osaa soveltaa opittuja asioita käytäntöön. Oppimateriaalin tulisi olla myös hyvin selkeää ja käytännönläheistä.

Koska monet maahanmuuttajat omaavat heikot suomen kielen luku- ja kirjoitustaidot, piti löytää aineistoa, jossa tämä asia on otettu huomioon.

Matematiikan opetuksessa käytettiin erityisesti ABC-matikka -kirjaa, joka on matematiikan alkeisoppikirja aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutukseen (mutta myös matematiikan taitojen edistämiseen) ja soveltuu kotoutumiskoulutukseen tai maahanmuuttajien perusopetukseen (Pekki Elena, Muukka Tiina & Pullinen Ilse, 2012, s. 178-486).

3.2 Käytännön opetusta luokkahuoneessa

Arjen matematiikan ensimmäinen opetuskerta järjestettiin lokakuussa 2018 (Kts. kaavio 3). Sittemmin opetuskertoja järjestettiin maaliskuuhun 2019 asti kaikkiaan 10 kertaa. Kunkin kokoontumisen kesto oli 1.5 tuntia. Opetus järjestettiin sille varatussa luokkahuoneessa.

Ensimmäisen opetuskerralla tutustuttiin oppilaisiin ja heidän osaamiseensa ja järjestettiin tasotesti. Lisäksi keskusteltiin siitä, miten matematiikkaa kunkin omassa kotimaassa opetettiin ja minkälaisia asioita he tähän mennessä osasivat. Samalla pyrittiin luomaan avoin ja luottamuksellinen oppimisilmapiiri.

Opiskelijoiden määrä oppitunneilla vaihteli jonkin verran (kts. liite 3). Vähimmillään paikalla oli viisi (5) osallistujaa, enimmillään 11.

Kertotaulun kertaamista harjoiteltiin alusta alkaen niin, että jokaisen tuli osata opetuskertojen päätyttyä 10 kertotaulu – ”kuin vettä vain”.

Olin oppilaitoksen ohjaavan opettajan ehdotuksesta kopioinut 1-10 kertotaulun opiskeluun tarkoitetun taulukon (kts. liite 4), jota maahanmuuttaja saattoi pitää mukanaan päivittäin. Lisäksi korostin sitä, että kertotaulua pystyy ”muistelemaan” monissa erilaisissa tilanteissa: kouluun matkustaessaan, kaupan jonossa tai ystävien kanssa keskusteltaessa.

Jo viidennen opetuskerran kohdalla havaitsin, ettei kertotaulutaulukkoa enää tarvittu, vaan opiskelijat hallitsivat kertotaulut. Tästä olikin helppoa siirtyä laajempiin käytännön sovelluksiin. Ja näin myös teimme. Laskimme huoneen neliökokoja, omenakilon hintaa ja monia muita arkipäiväisiä asioita, joihin ihmiset törmäävät arkipäivän yhteyksissä. Jatkuvasti pyrimme oppimaan, tutkimaan ja oivaltamaan.

Kaavio 3. Arjen matematiikan -ohjaukseen osallistuneiden opiskelijoiden lukumäärä viikkokohtaisesti. Keskimääräinen läsnäolijoiden lukumäärä oli 7.4 opiskelijaa, yhteensä kymmenen (10) opetuskerran aikana.

Viikko	Läsnäolijoiden lukumäärä
Viikko 1 Tasotesti I	6
Viikko 2	5
Viikko 3	5
Viikko 4	11
Viikko 5	8
Viikko 6	10
Viikko 7 Tasotesti II	7
Viikko 8	9
Viikko 9 Osaamismerkki I Kertolasku, prosenttilasku	5
Viikko 10 Osaamismerkki II Budjetti	8

Yksi mielenkiintoinen seikka oli myös se, että innostin opiskelijoita itse kiinnittämään huomiota arkisiin asioihin, jotka heitä askarruttivat. Niistä keskustelisimme seuraavalla kerralla. Ja näin myös kävikin. Naispuolisia opiskelijoita kiinnostivat kenkien hinta, miespuolisia opiskelijoita autojen hinnat tai puhelimet.

Myös prosenttilaskuja harjoiteltiin samoilla tunneilla kuin kertotaulujakin.

Kun sijoitimme prosenttilaskun käytännön tilanteisiin (esimerkiksi kotiin tuleva mainosposti), opiskelijat havaitsivat hyvin nopeasti, että prosenttilaskujen osaaminen alkoi olla yhä hyödyllisempää ja kiinnostavampaa. Sovimme myös ryhmän kanssa, että jos jokin asia jäi epäselväksi, keskustelevan opettelyn tärkeä asia on se, että kysytään ja otetaan asia heti puheeksi.

Koska opetus oli myös keskustelevaa ja kannustavaa, monen suomen kielen taito kehittyi siinä samalla kuin myös rohkeus pohtia, kysyä ja kyseenalaistaa asioita.

Pienen talouden / kotitalouden / opiskelijan budjetti oli yksi tämän opetuksen keskeisistä teemoista. Budjetti oli tärkeää käsitellä omana kokonaisuutenaan.

Käytössämme oli kopioimani budjettipohja (kts. liite 5), jonka jaettiin jokaiselle opiskelijalle.

Aivan aluksi jouduimme käymään läpi budjetin peruskäsitteet: tulot, menot, kulut. Monille maahanmuuttajille tulot ja menot olivat täysin vieras asia. Jopa sana budjetti tuotti hankaluuksia, mikä johtui useimmissa tapauksissa siitä, ettei ollut koskaan tarvinnut ennakkosuunnittelua talouden hoitoon.

Vaikka olin jakanut budjettipohjan opiskelijoille, monet unohtivat paperisen version toistuvasti ”kotiin”. Onneksi mukanani oli riittävästi budjettipohjakopioita, jotta jokainen saattoi saada tarvittaessa uuden itselleen.

Joka tunnin jälkeen opiskelijat myös pitivät ”reissuvihkoa”, johon saivat itse kirjata tunnilla oppimaansa ja kokemuksia tunnin tunnelmasta. Vaikka tekstien sisällöt ovat varsin lyhyitä, niistä kuitenkin käy selville, että oppilaat pitivät opettamista innostavana ja he oivalsivat joka kerta jotakin uutta.

3.3 Taide- ja kulttuuripassi

Taide- ja kulttuuripassin suunnittelu aloitettiin marraskuussa 2018 Kehittämistyön käytännöt kurssin yhteydessä.

Lähtökohtana oli tarve kehittää uusi palvelukonsepti, jossa yhdistyvät oppinen, suomen kielen opettelu sekä kulttuuriin ja taiteeseen tutustuminen.

Ennakko-oletus: Maahanmuuttajaopiskelijat pääsisivät kenties ensimmäistä kertaa Suomessa ollessaan tutustumaan ohjatusti ja suunnitellusti suomalaiseen kulttuuritarjontaan ja vierailu paikoissa, joissa ei muuten tulisi käyneiksi.

Lisäksi: Koska monet maahanmuuttajat ovat oman yhteisönsä jäseniä, tutustuminen Suomeen ja suomalaiseen kulttuuriin jää helposti hyvin kapeaksi. Monille se on maailma, joka on jossakin ulkopuolella, mutta johon törmää vain hyvin harvoin tai sen huomioiminen ei ole ajankohtainen asia.

Tärkeänä pidettiin sitä, että maahanmuuttajat pystyvät hyödyntämään tarjolla olevia - usein myös maksuttomia kulttuuripalveluita. Esimerkiksi kirjaston tarjoamia palveluita.

Tällä tavoin heille voisi avautua monia mahdollisuuksia toimia ihmisten kanssa erilaisissa yhteyksissä sekä löytää mahdollisesti uusia ystäviä tai löytää uuden harrastuksen itselleen.

3.4 Esikuvana lukiossa käytössä oleva ”Liikuntapassi”

Taide- ja kulttuuripassin esikuvana on nuorten lukiolaisten keskuudessa käytössä oleva liikuntapassi. Liikuntapassin mahdollisuudet ovat käytännössä osoittautuneet monipuolisiksi: opiskelija voi käydä tutustumassa erilaisiin liikuntaharrastuksiin, tutustua uusiin lajeihin tai toteuttaa suosimaansa harrastusta esimerkiksi pelaamalla sulkapalloa, käymällä kuntosalilla, harrastamalla jääkiekkoa tai taitoluistelua ja voi näin kartuttaa liikuntapassin tuntimäärää sekä opetella uusia taitoja.

Jotta saisimme kehittämistyön aloittamisesta lähtien selkeän käsityksen siitä, minkälainen konsepti toimisi maahanmuuttajien yhteydessä parhaiten, oli syytä toteuttaa marraskuussa 2018 koulun rehtorin ja ohjaavan opettajan kanssa erityinen *avoin haastattelu (Interview)*. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti, 2014, 40). Avoin haastattelu voi olla joustava ja muistuttaa enemmän keskustelua kuin teemahaastattelua. Avoin haastattelu vaatii aikaa ja taitavan haastattelijan, joka osaa kuunnella, tulkita ja viedä keskustelua eteenpäin. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti,

2014, 41.).

Jotta koulun ja maahanmuuttajien keskinäiset intressit voitiin kartoittaa, oli selvitettävä, mihin aineisiin Taide- ja kulttuuripassi voidaan sisällyttää? Miten mahdolliset merkinnät opintorekisteriin tehdään ja kuka merkinnät tekee? Mistä kulttuuritapahtumaan mukaan lähtevä ryhmä/ryhmät noudetaan? Miten aikataulut sovitaan/sovitetaan? Kuka toimii vastaavana ohjaajana, jos opettajien aikataulut ovat rajatut? Ja ehkä tärkein kysymys: miten saamme opiskelijat innostumaan Taide- ja kulttuuripassista?

Rehtorin ja ohjaavan opettajan kanssa käydyssä *avoimessa haastattelussa* kävi selväksi, että on tärkeää - *aivan samoin kuin malliesimerkkiä olevassa liikuntapassissa* - Taide- ja kulttuuripassiin tulee saada merkintä vierailupaikan toimesta, jotta tapahtuman toteutuminen voidaan koululla todentaa ja suoritettu kokonaisuus hyväksi lukea.

Liikuntapassin tavoin Taide- ja kulttuuripassin merkintä voisi olla tapahtumapaikan infotiskiltä saatava leima, järjestäjän kirjallinen kuittaus tai allekirjoitus tai jopa paikasta otettu selfie -kuva, joka toimitetaan ohjaavan opettajan sähköpostiin ja näin todistetaan, että vierailulla ollaan oltu mukana.

Selfie -kuva todettiin heti aluksi käytännössä suhteellisen hankalaksi toteuttaa, koska kaikilla ei mahdollisesti ole riittäviä tietoteknisiä taitoja kuvan lähettämiseksi.

Avoimessa keskustelussa kävi myös selväksi, että Taide- ja kulttuuripassi voitaisiin toteuttaa seuraavilla vaihtoehtoisilla konsepteilla: Muovinen Taide- ja kulttuuripassi -kortti (vrt. opiskelijakortti), erillinen A4 tai A5 -kokoinen paperiversio tai digitaalinen eli sähköinen versio, joka ohjautuu suoraan koulun tietokantaan.

Mutta minkälainen vaihtoehto sitten toimisi parhaiten nimenomaan maahanmuuttajien kanssa toimittaessa?

Koska kohderyhmänä olivat maahanmuuttajataustaiset opiskelijat, joiden suomen kielen kirjoitustaidon puute oli otettava huomioon, olisi tärkeä miettiä sitä, olisiko ohjaava opettaja tai kulttuurituottaja se henkilö, joka kirjaisi tarpeelliset merkinnät ja kuittaukset Taide- ja kulttuuripassiin jälkikäteen.

Myös tuntimäärä mietitytti: Maahanmuuttajien Taide- ja kulttuuripassin osalta tuntimäärästä pitäisi tinkiä, verrattaessa sitä Liikuntapassiin. Siinä kun Liikuntapassi pitää sisällään 28 aktiivista harjoittelukertaa, Taide- ja kulttuuripassi sisältäisi 10 ohjattua tuntia eli yhteensä 4-5 erillistä tapahtumaa tai vierailua eri kohteissa (kts. liite 6). Vierailun kesto voitiin arvioida kestävän matkoineen n. 2-2,5 tuntia.

Lisäksi avoimessa haastattelussa keskeiseksi teemaksi nousi se, missä aineissa Taide- ja kulttuuripassia voitiin perusopetuksessa maahanmuuttajien osalta parhaiten hyödyntää? Esille nousi useita mahdollisuuksia:

- Kuvaamataito
- Atk – kansalaistaidot (kulttuuri, taide)
- Yhteiskuntaoppi
- Luonnontiede
- Työväenopiston kulttuuri- tai taidekurssit (musiikki, kuvaamataito, näytelmäkurssit)
- Opettajasta riippuen myös muut mahdolliset kurssit

Koska Taide- ja kulttuuripassi liittyy maahanmuuttajien oppimiseen ja opiskeluun, opiskelijan tulee pitää myös erillistä oppimispäiväkirjaa, jossa tulee näkyä seuraavat asiat:

- Opiskelijan nimi Taide- ja kulttuuripassissa
- Koulun nimi
- Vierailun kohde
- Päivämäärä
- Kohteiden tulee olla etupäässä maksuttomia tai hyvin edullisia

Kun avoin haastattelu oli toteutettu marraskuun alussa, alkoi varsinainen työn suunnitteluvaihe. Tässä vaiheessa oli tarpeenmukaista käynnistää benchmarking (esikuva-arviointi), jossa opitaan vertaamalla omaa kehittämisen kohdetta toiseen kohteeseen. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti, 2014, 43).

Vertailussa nostimme esille kolme ideaa:

1. Museokortti, joka käy n. 300 museoon
2. Loimaan kaupungin taidepassi, joka toimii leimoja keräämällä
3. Kucku Transfolk –tapahtumassa käytössä oleva taidepassi

Vaikka punnitsimme suunnittelussa erilaisia vaihtoehtoja Taide- ja kulttuuripassin malliksi, rehtorin ja ohjaavan opettajan kanssa käydyssä avoimessa keskustelussa kuitenkin parhaaksi ajatukseksi nousi paperinen A4 tai A5 -kokoinen Taide- ja kulttuuripassiversio.

Lisäksi päätettiin, että suunnitellaan juliste, flyeri ja varsinainen Taide- ja kulttuuripassi, kokoa A5.

KAAVIO 4. Osallistujien lukumäärä Taide- ja kulttuuripassitapahtumissa keväällä 2019.

Aikataulu	Tehtävä	Osallistujien lukumäärä
Helmikuu	Info-tilaisuus koululla	109
Helmikuu	Vierailu: Yleisradio, Noin Viikon Studio	42
Maaliskuu	Vierailu: Kiasma, nykytanssiesitys	52
Maaliskuu	Vierailu: Keskuskirjasto Oodi	32
Maaliskuu	Kulttuuripäivä koululla	72

Ensimmäiset valmiit versiot valmistuivat joulukuun alussa. Ne eivät kuitenkaan täyttäneet kaikkia koulun asettamia odotuksia, joten suunnittelutyötä jatkettiin. Päämäärinä olivat seuraavat painotukset: Taide- ja kulttuuripassissa tuli olla tekstiä mahdollisimman vähän, joten kuva kertoisi enemmän kuin tuhat sanaa.

Seuraavat versiot toimivat jo paremmin. Sekä juliste, flyeri että itse Taide- ja kulttuuripassi olivat odotusten mukaiset.

Seuraavaksi siirryttiin ilmaisten kohteiden kartoitukseen.

Esille nousi seuraavia ideoita:

- Helsingin kaupungin tarjoamat tapahtumat sekä kulttuurielämykset
- Vierailut eri kulttuurialojen yrityksissä (ohjattuna)
- Kansallisteatterin kiertuenäyttämö
- Helsingin kaupungin kulttuurikeskus Stoa ja Caisa, sekä muut

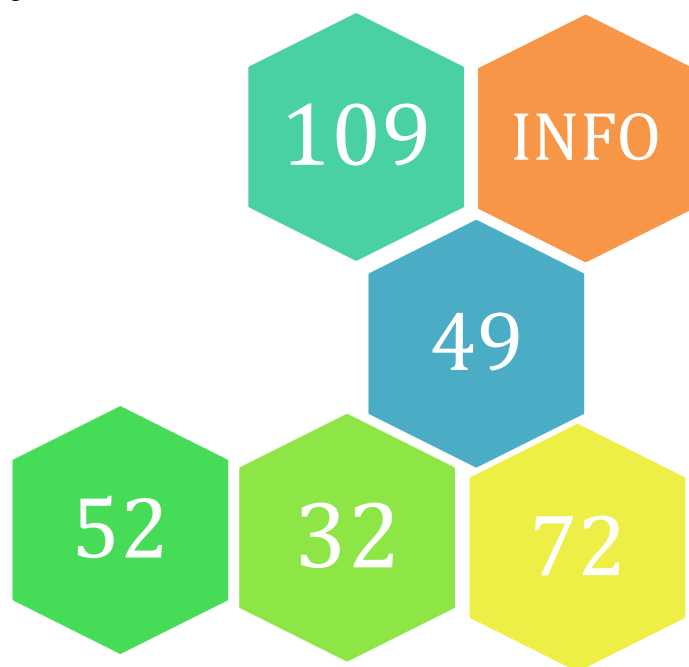
kulttuurikeskukset

- Helsingin Messukeskus, esim. Matkamessut & Educa (Ryhmälippu opiskelijoille eli vähintään 10 henkilöä maksaa 10 euroa)
- Cirko
- Kiasma
- Taiteiden yö
- Yritysvierailut, eri kohteet, esim. TV-tuotannot, Yle, MTV3, Radiotuotannot
- Yleisönä TV-ohjelman nauhoitus (vrt. Helsingin aikuislukion Facebook –sivut)
- Kirjastot ja kirjastojen taidenäyttelyt
- Tapahtumat kirjastoissa, kirjallisuus ja taide; taidekirjallisuus
- Kirjakauppojen kirjailijataapahtumat
- Satupiirit, tarinapiirit, kirjastokoira jne.

Kun Taide- ja kulttuuripassin kehittäminen aloitettiin marraskuussa 2018, jo tuolloin sovittiin, että helmikuun alussa 2019 järjestetään info-tilaisuus, johon toivotaan mukaan mahdollisimman paljon osallistujia. Niinpä helmikuussa yllätys oli suuri: Ensimmäiseen info-tilaisuuteen saapui paikalle lähes 100 maahanmuuttajaopiskelijaa, joita kaikkia kiinnosti tutustuminen suomalaiseen kulttuuriin ja taiteeseen.

Luonnollisesti myös infossa suomen kieli asetti omat haasteensa. Koska info-tilaisuudessa oli paikalla lukuisia eri kansalaisuuksia, joiden suomen kielen puhuminen tai ymmärtäminen oli vielä heikkoa, päädyttiin siihen, että puhuttiin mahdollisimman selkeästi ja kerrottiin mitä kulttuuri tarkoittaa, näytettiin taidekuvia sekä esitettiin musiikkia.

KAAVIO 5. Taide- ja kulttuuripassi-infoon osallistuneiden opiskelijoiden määrä yllätti järjestäjät. Myös tapahtumiin osallistui hyvä määrä opiskelijoita.



Infon jälkeen päätettiin, että järjestetään yhteensä 4 erillistä tapahtumaa, jottei Taide- ja kulttuuripassista tule maahanmuuttajaopiskelijoille liian raskas. Tuntimääräksi sovittiin yhteensä 10 tuntina.

3.5 Helmikuu 2019: Noin Viikon Studio, Yleisradio, Helsinki

Ensimmäinen Taide- ja kulttuuripassin vierailu suuntautui helmikuussa 2019 Helsingin Yleisradioon, Pasilaan, jossa nauhoitettiin Noin Viikon Studio -ohjelma. Ennakoon oli pohdittu sitä, miten heikosti suomen kieltä taitamaton maahanmuuttajaopiskelija ymmärtäisivät nauhoitettavan ohjelman sisältöä.

Olin neuvotellut Yleisradion tapahtumakoordinaattorin kanssa ennakoon vierailustamme ja sopinut aikataulut. Lisäksi saavuin koululle, josta noudin ryhmän ja lähdimme kohti Pasilan studiota.

Ryhmän tuli olla Helsingin Pasilassa 16.45 mennessä, koska nauhoitus alkoi kello 17.00. Kun sittemmin selvisimme bussiviidakosta ja pääsimme perille, loppu tuntui menevänkin omalla painollaan.

Jälkeenpäin havaitsimme, että maahanmuuttajanuoret uivat sananmukaisesti kuin kalat vedessä ja ottivat tilanteesta ilon irti. Vaikka kieltä ei täysin ymmärretty, hymyilevät ilmeet korvasivat suomen kielen ymmärtämisen puutteet.



Kuva 1. Noin Viikon Studio. Helsinki Pasila. Taide- ja kulttuuripassivierailu helmikuussa 2019. Kuva Yle, arkisto.

Noin Viikon Studio -ohjelma parodioi, liioittelee ja kritisoi poliitikkoja, politiikkaa ja ajankohtaisia puheenaiheita.

Jälkikäteen maahanmuuttajat kertoivat, että tästä jäi heille hyvä ”fiilis”, vaikka he eivät kaikkea puhuttua ymmärtäneetkään.

Itse nauhoitustilanne oli useimpien mukana olleiden mielenkiintoinen ja jännittävä, mikä johtui osittain myös siitä, ettei kukaan ollut aiemmin ollut mukana TV-nauhoituksessa.

Ohjelma lähetettiin televisiosta vielä saman päivän iltana, joten jokainen vuorollaan sai jännittää, mahtoiko itse näkyä yleisön joukossa.

3.6 Maaliskuu 2019: Nykytanssiesitys, Kiasma, Helsinki

Helsingin Kiasman nykytanssin esitystä odotettiin ennakkoon innostuneesti. Opettajat olivat markkinoineet tilaisuutta hyvin, joten osallistujamäärä oli korkea.

Monikaan maahanmuuttajista ei ollut koskaan nähnyt teatterisalissa nähtävää tanssiesitystä. Kerta oli siis monille ensimmäinen. Paikan päälle menimme yli 50 hengen voimin.

Monelle pelkkä vierailu Kiasma -rakennuksessa oli elämys. Monet olivat selvittäneet internetistä etukäteen Kiasman sijainnin, historian ja merkityksen.

Mitä sitten oli odotettavissa? Vaikka opettajat olivat kertoneet nähtävästä näytöskappaleesta ennakkoon, ei viestiä silti ymmärretty. Myönteistä oli myös se, että useita

opettajia oli mukana ryhmässä. Näin myös naispuoliset opiskelijat uskaltoutuivat lähteä mukaan tilaisuuteen.

Kun jälkikäteen täydensimme Taide- ja kulttuuripasseja, kysyin, miltä vierailu oli tuntunut. Vastaukset olivat kauttaaltaan kiitollisia: ”Ihana”, ”upea esitys!”, ”mahtava!”, ”En ole koskaan ollut tanssiesityksessä – tämä oli ihanaa!”.

3.7 Maaliskuu 2019: Keskuskirjasto Oodi, Helsinki

Helsingin uudessa keskuskirjasto Oodissa vierailu oli niin ikään mieleenpainuva kokemus. Vaikka Taide- ja kulttuuripassivierailulle osallistui vain 15 opiskelijaa, vierailusta otettiin kaikki hyöty irti. Maahanmuuttajat saattoivat toimia jälkikäteen sanan saattajina ja kertoa muille kirjaston tarjoamista monipuolisista mahdollisuuksista ja palveluista.

Tutustimme keskuskirjaston palveluihin sekä selvitimme tilojen varausmahdollisuuksia. Lisäksi keskustelimme siitä, mitä kaikkea kirjastossa saattoi tehdä.

Vaikka meillä ei ollut kirjaston omaa opastusta, vaan toimimme omatoimisesti, selvitimme, että kirjasto on kuin suuri olohuone, jossa voi viettää vapaa-aikaa, tavata ystäviä, askarrella, tehdä työtä, kokoontua, pitää palavereja, lukea kirjoja ja ihaila hienoa arkkitehtuuria. Kirjaston ylimmästä kerroksesta avautuvat myös upeat näkymät pääkaupunkiin.

Kun sitten kahdelle opiskelijalle kävimme hakemassa kirjastokortit, he tuntuivat ilahtuvansa tästä kovasti. Nyt kulttuuri olisi heille jotakin todella konkreettista ja omaa. Vierailua pidettiin erittäin onnistuneena. Lisäksi rakennusta pidettiin upeana ja vierailua erittäin onnistuneena kokemuksena.

3.8 Maaliskuu 2019: Kulttuuripäivä koululla

Sarjan viimeisin eli Kulttuuripäivä koululla oli varsin onnistunut (Kts. liite 7). Ennakkoon oli mainostettu opiskelijoille sitä, että jokainen sai halutessaan tuoda mukanaan kulttuuripäivälle omaan kulttuuriinsa liittyviä asioita: kankaita, mattoja, ruokaa – tai mitä tahansa, joka liittyisi kunkin omaan kulttuuriin. Tämä ei kuitenkaan odotusten mukaan toteutunut. Sen sijaan tapahtuman aluksi syntyi laaja keskustelu

siitä, mitä kaikkea kunkin oman kotimaan kulttuuri on: tanssia, ruokaa, laulua, kankaita, mattojen tekoa.

Se, mikä tämän tapahtuman tärkein anti oli – *ja yksi niistä* – oli keskinäisen vuorovaikutuksen lisääntyminen ja eri kansallisuuksien tuntemus.

Ujous oli tipotiessään, eikä kielitaidon puutteesta kannettu huolta. Jos joku ei osannut joitakin suomen kielen sanoja, toinen vierestä auttoi. Näytti, että tällainen kulttuuripäivä lisää yhteisöllisyyttä ja on hyvä ja helppo mahdollisuus lisätä yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Ohjaava opettaja oli järjestänyt paikan päälle irakilaistaiteilijan, joka kertoi omista tauluistaan – heikolla suomen kielen taidolla, mutta kuitenkin ymmärrettävästi.

Tauluissa kuvattiin Suomen luontoa, Helsingin kaupunkia sekä Suomen kylmiä ja pimeitä öitä. Muutamat tauluista olivat myös hyvin dramaattisia ja kuvastivat taiteilijan kotimaan tapahtumia: räjähdyksiä, kuolemaa, sekasortoa ja hävitystä.

Mielenkiintoista oli havaita, miten heikolla kielitaidolla varustetuille esitystä kuuntelevalle maahanmuuttajaopiskelijalle kokemuksen kautta syntyi hiljaista tietoa, joka kertoi siitä, että olemme kaikki ihmisiä omien kokemuksiemme kautta.

3.9 Osaamismerkki

Taide- ja kulttuuripassin tavoin osaamismerkkin kehittäminen aloitettiin rehtorin ja ohjaavan opettajan kanssa käydyn avoimen haastattelun kautta marraskuussa 2018 Kehittämistoiminnan käytännöt -kurssilla.

Tavoitteenamme oli opiskelijakollegani kanssa selvittää, missä yhteyksissä osaamismerkkejä on aiemmin käytetty ja miten osaamismerkit soveltuisivat maahanmuuttajien oppimisen edistämiseen.

Avoimen haastattelun jälkeen käynnistyi esikuva-arviointi, jossa vertailtiin digitaalista osaamismerkkiä ja työyhteisöissä käytettäviä osaamismerkkejä nyt kehitteillä olevaan osaamismerkkiin.

Selvisi, että erityisesti digitaalista osaamismerkkiä käytetään yritysmaailmassa, valittaessa esimerkiksi kuukauden työntekijää tai uuden taidon osaamisen todentamiseksi;

ATK-kortin suorittamisen yhteydessä; sosiaalisen mediataitojen kehittämisessä; webinaariosaamisessa, verkkotapaamisosaamisessa sekä tiimityön kannustimena: valittaessa esimerkiksi kuukauden myyntitiimiä. Lisäksi partiossa osaamismerkki on tunnettu nimenomaan osaamisesta kertovista hihamerkeistään.

Minkälaisissa yhteyksissä osaamismerkkiä voidaan sitten maahanmuuttajien opiskelussa parhaiten hyödyntää?

Käydyssä avoimessa haastattelussa rehtorin ja ohjaavan opettajan kanssa kävi selväksi, että osaamismerkkiä voidaan hyödyntää taiteen ja kulttuurin alueella, musiikissa, liikunnassa, suomen kielen osaamisessa, englannin- tai ruotsin kielen osaamisessa, ATK-taidoissa, kansalaistaidossa, Arjen matematiikan osa-alueiden oppimisessa.

Mahdollisuuksien kirjo itse asiassa varsin laaja ja kehittäminen on pitkälle kiinni siitä, mihin suuntaan opettajat haluavat osaamismerkkin käyttöä omassa opetuksessaan kehittää.

Erityisesti osaamismerkki toimisi maahanmuuttajien opetuksen tukena, kun yksittäisen asian oppiminen halutaan todentaa.

Arjen matematiikassa tällaisia voisivat olla Arjen matematiikkaa kertolaskun oppiminen ja soveltaminen (Minä osaan) (kts. liite 8) tai prosenttilaskemisen osaaminen sekä budjetin käytön hallitseminen.

3.10 Sähköinen osaamismerkki vai paperinen diplomi?

Mikä sitten olisi paras muoto maahanmuuttajien opetuksessa osaamismerkkin osoittamiseen? Käydyssä avoimessa haastattelussa kävi selväksi, että erityisesti maahanmuuttajien ja perusasteen opetukseen soveltuu parhaiten osaamismerkkidiplomi tai osaamismerkkitodistus. Sen sijaan lukio-opetuksessa sähköinen eli digitaalinen osaamismerkki toimisi luontevasti, jolloin tieto opitusta taidosta viedään suoraan oppilaitoksen tietokantaan. Mikäli halutaan, että osaamismerkki on sähköinen eli digitaalinen osaamismerkki, silloin opiskelija voi liittää sen omaan CV:hensä ja kertoa osaamisestaan, esim. ATK-taitojen, taitto-ohjelmien, EXEL:in yhteydessä.

Oli malli sitten paperinen todistus, diplomi tai sähköinen osaamismerkki, päämäärä on sama: todentaa opittu asia. Näin opiskelijalle avautuu mahdollisuus täydentää monimuotoisesti opintojaan osaamismerkkien avulla.

Niin tai näin, osaamismerkki on aina todistus siitä, että asia on opittu ja taito hallitaan. Ennen osaamismerkkin suorittamista, tarvitaan osaamismerkkin tavoitteisiin liittyvä tietopohja eli opetus. Ryhmälle tai opiskelijalle opetetaan suunnitelmaan kuuluvat asiat, jotka osaamismerkkin suorittaminen vaatii. Näin selviää osaamismerkkin suorittamiseksi asetetut vaatimukset ja tavoitteet.

Tässä opinnäytetyössä osaamismerkkin kehittäminen jää suhteellisen vähäiseksi, sillä sitä ei käytännössä ole käytetty. On kuitenkin mahdollista, että sitä tullaan jatkossa hyödyntämään maahanmuuttajien opetuksen kehittämisessä.

4 ANALYYSI

Kun olemme käyneet läpi kolme eri kokonaisuutta maahanmuuttajien ohjaukseen realistisissa oppimisympäristössä, on aika katsoa saatujen tavoitteiden toteutumista.

Yhteenvedona voidaan todeta, että kokonaisuus on onnistunut hyvin. Lähes kaikki ne toimenpiteet, jotka alun perin oli suunniteltu toteutettavaksi, toteutettiin. Näitä ovat Arjen matematiikan opetus; kertotaulun oppiminen, prosenttilaskujen oppiminen, budjetin laadinnan oppiminen. Taide- ja kulttuuripassin osalta puolestaan tämä tarkoittaa sitä, että neljä erillistä tapahtumaa toteutuivat ja osallistujien määrä pysyi hyvänä, sekä maahanmuuttajat kokivat saaneensa tämän ansiosta uusia kokemuksia itselleen.

Ainut poikkeus oli Osaamismerkki. Koska osaamismerkkin käyttömahdollisuudet olivat niin moninaiset ja laajat, eivätkä maahanmuuttajien opetuksesta vastaavat opettajat olleet vielä valmiita niitä käyttämään, kehittämistyötä on syytä jatkaa ja miettiä tarkemmin sitä, missä yhteyksissä niitä voidaan käyttää.

Siinä voisi riittää tehtävää jopa seuraavalle tuottajalle, jonka kiinnostuksena kohteena olisi maahanmuuttajien kanssa työskentely ja tuottajan toimintamahdollisuuksien kehittäminen oppimisympäristössä.

Tapahtumiin osallistuttiin seuraavasti: Arjen matematiikassa osallistuttiin yhteensä 74 kertaa. Taide- ja kulttuuripassitapahtumiin osallistuttiin yhteensä 278 kertaa.

Arjen matematiikan osalta voidaan sanoa niin maahanmuuttajien itsensä kertomana,

kuin matematiikan opettajan antaman palautteen kautta, että oppimistulokset ovat jonkin verran parantuneet Arjen matematiikan opetuksen ansiosta.

Perusopetuksen vastaavan matematiikan opettajan palautteen mukaan kertotaulun osaaminen on parantunut kaikkien maahanmuuttajien osalta, lisäksi prosenttilaskenta hallitaan hyvin ja budjetin käsitteiden ymmärtäminen on laajentunut. Samalla myös kiinnostus matematiikkaa kohtaan on voimistunut, koska paremmin ymmärretään, miksi matematiikkaa tarvitaan ja minkälaisissa yhteyksissä sitä voidaan hyödyntää.

Kun ryhdyttiin tekemään loppukyselyjä kehittämistyön aineiston keräämiseksi, kysyttiin perusasteen matematiikan opettajalta palautetta ja huomioita oppimisen edistymisestä ja vaikutuksesta varsinaisen matematiikan oppimisen suhteen.

Seuraavia asioita tiedusteltiin:

1. Miten Arjen matematiikan opetus on mielestäsi näkynyt varsinaisen matematiikan opetuksessa? Onko lisäopetuksesta, arkisesta ajattelusta ollut hyötyä varsinaisilla tunneilla?

Vastaus: Joillakin opiskelijoilla arkinen ajattelu on lyönyt selvästi läpi ja auttanut ymmärtämään tehtävänantoja. Tätä on tapahtunut enemmän heikoilla opiskelijoilla kun paremmilla.

2. Näkyykö mielestäsi opiskelijoiden kertotaulun osaamisessa muutoksia?

Vastaus: Poikien kohdalla, kyllä.

3. Miten opiskelijat osaavat prosenttilaskuja ja onko siinä tapahtunut mielestäsi muutoksia?

Vastaus: Kurssilla prosenttilaskut sujuvat selvästi paremmin kuin todennäköisyyslaskenta. Uskoisin syyn ainakin osittain olevan Arjen matematiikassa.

4. Mitä asioita voisi Arjen matematiikan osalta edelleen kehittää, ajatellen varsinaista matematiikan opettamista yhteistyössä oppilaitoksen kanssa?

Vastaus: Suomen kieltä. Tehtävänantojen ymmärtäminen on todella vaikeaa. Kun tehtävän on avannut opiskelijalle, hän yleensä pystyy sen suorittamaan.

5. Oletko huomannut, onko oppimisinto tai itsetunto/itsevarmuus/itseluottamusmatematiikan osalta lisääntynyt?? Innostutaanko matematiikasta aikaisempaa enemmän?

Vastaus: Osa opiskelijoista kertookin oppineensa paljon ja tajunneensa, että matematiikka on osa arkielämää.

6. Sana on vapaa: Mitä haluat sanoa/kommentoida/antaa palautetta Arjen matematiikka -aiheeseen liittyen?

Vastaus: Tällaisessa tapauksissa, jossa opiskelijoiden matemaattiset samoin kuin kielellisetkin taidot ovat ainakin alussa heikkoja ja opiskelutaidotkin puuttuvat, olisi tärkeää tukea opiskelijaa näiden taitojen kehittämiseksi.

Opettajan antamien vastausten perusteella voidaan todeta, että Arjen matematiikan opetus edistänyt maahanmuuttajaopiskelijoiden matematiikan ymmärtämistä. Se näkyy erityisesti heikommin menestyneiden opiskelijoiden kohdalla. Sen vuoksi olisikin tärkeää, että maahanmuuttajien arkisia taitoja kehitettäisiin jatkossakin pitkäjänteisesti.

Se, miten se onnistuu, on osittain myös aikataulu- ja resurssikysymys.

Tämä kehittämistyö on kuitenkin osoittanut, että kulttuurituotannolla, kulttuurituotantajalla on mahdollisuuksia toimia maahanmuuttajien opetuksen tukemisessa ja se voisi tarjota uusia mahdollisuuksia sekä edistää maahanmuuttajien uuden maan ja kulttuurin kokonaisuuden hahmottamista sekä sitä, että maahanmuuttajat oppivat selviämään arkisissa käytännön tilanteissa entistä paremmin.

Maahanmuuttajien matemaattista osaamista ja osaamisen kehittymistä on mitattu myös erillisen *oppimisen todentaminen* -testin avulla, jotka toteutettiin viimeisten opetustuntien aikana.

Viikolla 9 mitattiin kertolaskua ja prosenttilaskua (kts. liite 9). Siihen osallistui yhteensä viisi (5) opiskelijaa. Täysin oikein vastasivat kaikki opiskelijat. Viikolla 10 oppimisen todentamista mitattiin budjetin osalta. Tunnille osallistui yhteensä kahdeksan (8) opiskelijaa. Heistä 7 vastasi täysin oikein. Yksi opiskelijoista tarvitsi kysymysten ymmärtämiseen tukea niin paljon, ettei hän osannut täysin vastata annettuihin kysymyksiin.

Tämän oppimisen todentamisen kautta voidaan kuitenkin nähdä, että mikäli opiskelijoille tulisi antaa Arjen matematiikan -osaamismerkki, suurin osa heistä saisi osaamismerkkin itselleen. Se on hyvä lähtökohta, joka kuitenkin vaatii pitkäjänteistä työtä jatkossakin.

Maahanmuuttajien osalta kaikki tapahtumat, joihin he osallistuivat olivat saadun palautteen mukaan mielenkiintoisia ja herättivät uusia ajatuksia.

Suurimman suosion sai vierailu Yleisradion Noin Viikon Uutiset Studion nauhoitus. Maahanmuuttajaopiskelijat olisivat olleet halukkaita lähtemään uudelleen katsomaan nauhoituksia.

Mielenkiintoisena koettiin myös vierailu Helsingin uudessa Keskuskirjastossa Oodissa. Myös nykytanssiesitys (Kiasma) oli erittäin mielenkiintoinen.

Itselleni oli mielenpainuvin kokemus Kulttuuripäivä koululla, jossa irakilaisistaiteilija kertoi taiteestaan ja kokemuksistaan niin Suomessa kuin lähtömaassaan. Dramaattiset teokset saivat miettimään sitä, miten vaikeista tilanteista ihmiset voivat olla lähtöisin ja miten vaikeita kokemuksia heillä voi olla taustallaan.

Mitä tulee ottaa huomioon Taide- ja kulttuuripassivierailulle lähdeettäessä:

- Vastaava opettaja tai ohjaaja on varmistanut vierailuajankohdan (päivämäärä ja kellonaika)
- Varmistetaan, että Taide- ja kulttuuripassit ovat lähtiessä mukana.
- Kaikki halukkaat ovat mukana.
- Kuljetukset ja matkareitti on varmistettu, miten pääsemme perille ja miten pääsemme takaisin.
- Onko kohteen osoite kaikille selvä? Mitä tehdään, jos joku eksyy?
- Mahdollinen opastus on sovittu etukäteen tai ohjaaja/opettaja on tutustunut kohteeseen riittävän hyvin.
- Mahdollisesti etukäteen saatava informaatio sähköisenä versiona on käyty läpi ja yhdessä mietitty.

- Mistä on kysymys?
- Mihin tämä liittyy?
- Miksi kohteeseen halutaan mennä ja mitä siitä voimme oppia?
- Oppimispäiväkirjaa varten onkin hyvä miettiä etukäteen asioita ja esittää itselleen valmiita kysymyksiä. Miksi tämä esim. teos on tehty? Kuka sen teki?
- Taide- ja kulttuuripassivierailun osalta yllättävät muutokset ovat mahdollisia. Mihin kaikkeen voimmekaan etukäteen varautua?

Nämä on myös hyvä varmistaa:

- Onko mahdollinen esteettömyys varmistettu?
- Onko aikataulu, osoitetieto, kuljetukset varmistettu? Ovatko matkaliput mukana?
- Onko ruokailusta ollut puhetta tai onko siihen tarvetta?
- Ovatko kulttuuripassit leimaa varten varmasti mukana?
- Mahdolliset ruoka-aineallergiatkin on syytä tarkistaa etukäteen, mikäli on sovittu, että kohteessa on myös ruokailua tarjolla.

Osaamismerkkin osalta voidaan sanoa, että osaamismerkkin mahdollisuudet ovat laaja-alaiset ja merkittävät. Minkä tahansa aineen yhteydessä osaamismerkkiä voidaan hyödyntää – esimerkiksi yksittäisen asian oppimisessa.

Kuten tästä kehittämistyöstä käy selväksi, taiteella ja kulttuurilla – ja aivan arkisilla asioilla - on suuri merkitys ihmisten sopeutumisessa uuteen kulttuuriin ja uusiin ihmisiin. Taide ja kulttuuri tuottavat elämyksiä. Siksi olisikin tärkeää jatkossakin tutkia tarkemmin sitä, mikä merkitys taiteella on ihmisen sopeutumiseen uuteen kotimaahan, uusiin tapoihin ja uuteen arkeen.

5 PÄÄTÄNTÖ

Kulttuurituottajan mahdollisuudet toimia erilaisissa maahanmuuttajien oppimista tukevissa tehtävissä voidaan kehittää jatkossakin. Perinteisiksi koetut tuottajan työympäristöt, teatterit, festivaalit, taide, kansainväliset musiikkitapahtumat ovat toki hyviä työskentelymuotoja, mutta mahdollisuuksia voidaan myös laajentaa.

Kulttuurituottajan ammattikorkeakoulutus tarjoaa varsin laajat mahdollisuudet toimia erilaisissa työskentely-ympäristöissä. Humanistisen ammattikorkeakoulukoulutuksen parasta antia on se, että kulttuurituottaja voi sijoittua erilaisiin työtehtäviin, riippuen omasta kiinnostuksesta ja tavoitteista.

Koska maahanmuuttajien opetus Suomessa on varsin tuore asia, työmallit ja työtavat tuottajankin osalta hioutuvat vähitellen. On kuitenkin tärkeää, että hyvissä ajoin ryhdytään kehittämään niitä työskentelymalleja, jotka luovat pohjan hyvälle ja toimivalle maahanmuuttajien oppimisen kehittämiseksi. Näin voidaan saada maahanmuuttajat entistä paremmin tietoisiksi suomalaisen yhteiskunnan toimintatavoista ja arkeen liittyvistä asioista.

Se, mikä myös on merkittävä huomio tämän kehittämistyön kautta katsottaessa, on se, että kulttuurituottajan toiminta oppimisympäristössä voi tuottaa uusia työmahdollisuuksia alalle.

Jos nyt lähtisin toteuttamaan näin laajaa kehittämistyötä opintojeni ohessa, joko varaisin siihen huomattavasti enemmän aikaa kuin kahdeksan kuukautta tai sitten pyrkisin saamaan tekijätiimiin mukaan muita opiskelijoita.

Koska maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden kanssa toimiminen on kenelle tahansa kulttuurituottajaopiskelijalle uusi kokemus, eteen voi tulla asioita, joita ei heti ymmärrä tai on vaikea tulkita tai selittää.

Suurin ongelma on kielitaidon puute. Monet maahanmuuttajat ehdottivat, että haluavat opettaa minulle arabian kieltä, jotta ymmärtäisin heitä paremmin. Itse puhuin pelkästään suomen kieltä, koska tavoite on oppia tulemaan toimeen

nimenomaan suomen kieltä käyttäen.

Kulttuurellisia yllätyksiä voi tulla myös siinä vaiheessa, kun eri maasta tai eri kulttuurista tulevat naiset eivät voi lähteä mukaan taide- ja kulttuuritapahtumaan esimerkiksi tuntemattomien miesten kanssa. Tämä voi tuntua meistä suomalaisista oudolta ja sitä voi olla vaikea käsittää. Mutta juuri tämälntapaiset yllätykset ovat asioita, joista tiimin sisällä pitäisi pystyä keskustelemaan ja oppia ymmärtämään asioita entistä paremmin.

Koska olen suorittanut Humanistisessa ammattikorkeakoulussa myös vapaaehtoisten rekrytointi, perehdyttäminen, motivointi ja sitouttaminen sekä työnohjaus vapaaehtoiskoordinaattorin tukena koulutuksen, koen, että nimenomaan työnohjaus on se luottamuksellisen keskustelun paikka, jossa voidaan monia uusia ja yllättäviäkin kysymyksiä voi käydä läpi ja avata asioita, joista ei esimerkiksi opettajien kanssa voisi keskustella oppimisympäristössä.

Joka tapauksessa tämä kehittämistyö on ollut mielenkiintoinen kokemus ja suoranainen tutkimusmatka kulttuurituottajan tulevaisuuden työmahdollisuuksiin ja toimintatapoihin.

Koska maahanmuuttajat ovat osa suomalaista yhteiskuntaa, heidän kanssaan tulee pystyä toimimaan tasavertaisesti ja kunnioittaen niin yksilöitä, kulttuureita kuin tapoja sekä arvoja.

Se, mikä päällimmäisenä on tästä kehittämistyöstä jäänyt mieleen, ovat iloiset maahanmuuttajat, jotka ovat halunneet kokea ja oppia uusia asioita.

Itselleni tämä on avannut uuden ja mielenkiintoisen maailman. On hyvin mahdollista, että tulen toimimaan vastaavissa tehtävissä jatkossakin.

LÄHTEET

Björnkvist, L.k Halonen, K., Hero, L-M., Iso-Aho, J., Teye, O., Uotila, P. 2012. Tuottaja 2020. Kurkistuksia kulttuurituottajan tulevaisuuteen. Metropolia ammattikorkeakoulu. Kulttuuri ja luova-ala, 2012. Tuottaja2020 -loppuraportti.

Halonen, Katri. 2011. Kulttuurituottajat taiteen ja talouden risteyskohdassa. Jyväskylä Studies In Education. Jyväskylän yliopisto.

Häyrynen, Simo. 2015. Kulttuuripolitiikan liikkuvat rajat. Kulttuuri suomalaisessa yhteiskuntapolitiikassa. Tietolipas.

Kalhama, Pilvi & Vartiainen, Pekka. (toim.). 2006. Kulttuurista kasvua. Näkökulmia kulttuurikasvatukseen. Humak Human Connections. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

KAAVIO 1. Kaaviossa kuvataan sitä, mitä tämä opinnäytetyö ja kehittämistyö pitää sisällään. Siihen kuuluu kulttuurituotannon toteutus, maahanmuuttajat, jotka edustavat kohderyhmää sekä sisällöt: Arjen matematiikka, Taide- ja kulttuuripassi sekä osaamismerkkien kehittäminen.

KAAVIO 2. Arjen matematiikan kehittäminen aloitettiin elokuussa 2018. Taide- ja kulttuuripassin sekä osaamismerkkin kehittämistyö lokakuussa 2018.

KAAVIO 3. Arjen matematiikan -ohjaukseen osallistuneiden opiskelijoiden lukumäärä viikkokohtaisesti. Keskimääräinen läsnäolijoiden lukumäärä oli 7.4 opiskelijaa, yhteensä kymmenen (10) opetuskerran aikana.

KAAVIO 4. Osallistujien lukumäärä Taide- ja kulttuuripassitapahtumissa keväällä 2019.

KAAVIO 5. Taide- ja kulttuuripassi-infoon osallistuneiden opiskelijoiden määrä yllätti järjestäjät. Myös tapahtumiin osallistui hyvä määrä opiskelijoita.

Kuva 1. Noin Viikon Studio. Helsinki Pasila. Taide- ja kulttuuripassivierailu helmikuussa 2019. Kuva Yle, arkisto.

Liite 1. Tilastokeskuksen ennuste

Liite 2. Arjen matematiikka aikataulu

Liite 3. Taide- ja kulttuuripassi aikataulut

Liite 4. Kertotaulut

Liite 5. Budjettipohja

Liite 6. Taide- ja kulttuuripassi (Mainos)

Liite 7. Kulttuuripäivä koululla

Liite 8. Osaamismerkki

Liite 9. Oppimisen todentaminen Kertolaskut, prosenttilaskut

Litewka-Anttolainen, Anna. Taide- ja kulttuuritoiminta maahanmuuttajien kotutumisprosessissa Pohjois-Pohjanmaalla. Opinnäytetyö Kevät 2018 Kulttuurituottamisen ja luovan talouden tutkinto-ohjelma (YAMK) Oulun ammattikorkeakoulu

Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi –kipupisteet ja toimenpide-esitykset II Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2017:5

Ojasalo, Katri, Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo. 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. SanomaPro Oy.

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä. (Viitattu 27.4.2019) : <https://zapdoc.site/taiteen-ja-kulttuurin-saavutettavuus.html>

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä/ Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2014:15 (Viitattu 3.5.2019). http://www.kulttuuriakaikille.fi/doc/tutkimukset_ja_raportit/Taiteen_ja_kulttuurin_saavutettavuus_loppuraportti.pdf

Opetussuunnitelma 2018-2018. Humanistinen ammattikorkeakoulu. HUMAK. (Viitattu 15.4.2019). <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2018/08/Kulttuurituottaja-AMK-OPS-2018-2024.pdf>

Uotinen, Sanna & Valkonen, Leena. 2018. (Viitattu 1.5.2019). Opinnäytetyön tekijän työkalupakki. Jyväskylän yliopisto. <http://www.opiskelutaidot.fi/wp-content/uploads/2018/05/Opiskelutaitoilta-08052018.pdf>

Pekki Elena, Muukka Tiina & Pullinen Ilse. 2012. ABC -matikka. Lahden kansanopisto. (s. 178-486) Viitattu 10.4.2019. <https://www.lahdenkansanopisto.fi/wp-content/uploads/2017/08/abc-matikka-netti-14022013.pdf>

Pétursdóttir, Johanna. Taide kotouttaa Pro Gradutyö Lapin yliopisto 2014. Viitattu 15.4.2019. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-201406101253>

Pollari, Jorma & Koppinen, Marja-Leena. 2000. Maahanmuuttajan kohtaaminen ja opettaminen. PS-Kustannus.

Saksala, Elina. 2013. Tuottajan käsikirja.

Salmela-Aro, Katariina (toim.).2018. Motivaatio ja oppiminen. PS-Kustannus.

Saukkonen, Pekka 2010. Kotouttaminen ja kulttuuripolitiikka. Tutkimus maahanmuutosta ja monikulttuurisuudesta suomalaisella taiteen ja kulttuurin kentällä. 1. painos. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö. Cupore. 2010.

Ajanko, Sari 2016. Moninaisuuden johtaminen. Helsinki: Suomen liikekirjat. 2016.

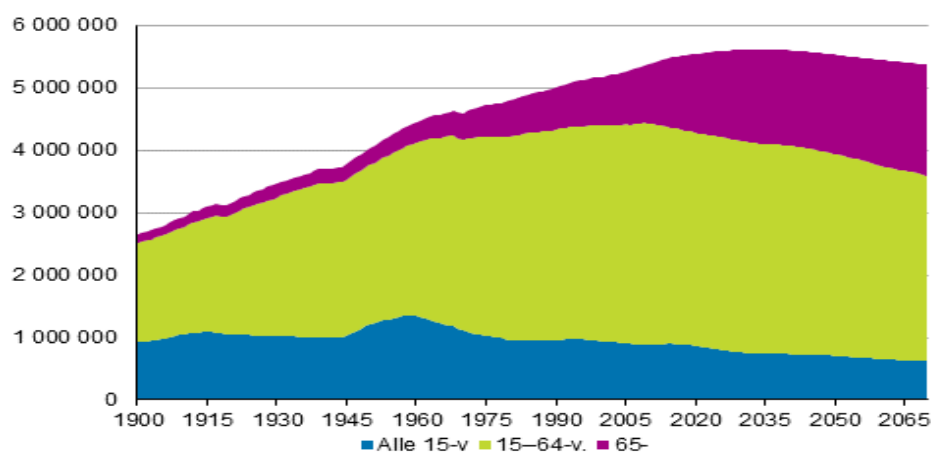
Valtioneuvosto. (Viitattu 8.4.2019) Valtioneuvoston periaatepäätös maahanmuuton tulevaisuus 2020 -strategia. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80057/Maahanmuuton_tulevaisuus_2020_fi.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vartia, Maarit, Berghom, Barbara, Giorgiani, Terhi, Rintala-Rasmus, Antia, Riala, Riitta & Salminen, Simo. 2007. Monikulttuurisuus työn arjessa. Työterveyslaitos.

LIITTEET

Liite 1. Tilastokeskuksen ennuste

Tilastokeskuksen ennusteen mukaan jo vuonna 2023 Suomessa olisi alle 15-vuotiaita alkuperäisiä suomalaisia nuoria vähemmän kuin aikaisemmin. Viimeksi vastaava luku nousi esille 1800-luvun lopulla. (Tilastokeskus 2018).



Liite 2. Arjen matematiikka aikataulu

Aikataulu	Toimenpide	Toteutus
Lokakuu Viikko 1	Tasotesti. 1-10 kertotaulun läpikäynti. Käytännön sovelluksia ja kokeiluja.	Tunnilla hyvä ja innostunut tunnelma. Ryhmä aktiivinen. Jonkin verran oppilailla oli vaikeuksia ymmärtää peruskäsitteitä suomen kielellä.
Lokakuu Viikko 2	Käytiin läpi edellisen kerran tasotestiä. Tutkittiin prosenttilaskentaa. Kerrattiin kertotaulua.	Tunnelma hyvä ja ryhmä innostunut varsinkin kertotaulusta. Moni oli opetellut kertotaulua viikon aikana ja osasi jo nyt kivasti 1-10 kertotaulun.
Marraskuu Viikko 3	Käytiin läpi kertolaskuja ja prosenttilaskuja.	Oppilaalla oli kysymys, miten lasketaan, jos kenkien hinta on 100 euroa ja alennus on -20%? Laskettiin ja saatiin selville, että kenkien hinnaksi jää 80 euroa. Tehtiin ns. kauppareissuja mainoksien kautta. Tutkittiin puhelinten osamaksuhintoja. Paljonko tulee hinnaksi, jos ostetaan 18 kk osamaksulla (a 17 euroa), verrattuna siihen, että puhelimen kertaostohinta on 222 euroa. Paljonko kalliimpi puhelin on ja montako prosenttia kalliimpi puhelin

		<p>on.</p> <p>Kotitehtäväksi annoin seurata ympäristöä, ihmetellä hintoja. Kertotaulun kertaus. Lupasin, että teen heille kertotaulun "kartan", josta löytyvät kaikki kertotaulut opettelua varten. Lisäksi opetin, että kertotaulua voi opetella myös pienten lappujen avulla, jossa toisella puolella on esim. 3 x 6 ja toisella puolella vastaus 18. Näitä kerrataan.</p> <p>Kotitehtäväksi jäi myös etsiä mainoksia, joissa on alennusprosentteja. Tunnelma luokassa erittäin innostunut ja jokainen osallistui hyvin tehtävien tekoon, yhtenä ryhmänä.</p>
Marraskuu Viikko 4	Tunnin teemat: 10 kertotaulu. Prosenttilasku. Budjetti.	<p>Käytiin läpi budjettia. Aluksi käytiin läpi käsitteitä; mitä tarkoittavat tulot, mitä tarkoittavat menot. Mitä tapahtuu, kun tulosta vähennetään menot ja miten se vaikuttaa lopputulokseen.</p> <p>Olin opinnonohjaajan toivomuksesta monistanut kaikille 10 kertotaulut, jotka auttavat opettamisessa. Niitä saisi pitää mukana jatkossakin.</p> <p>Tunnelma oppitunnilla oli vapautunut ja oppilaat kertoivat oppineensa paljon uusia asioita. Myös läsnäolijoita oli paljon. Monet osasivatkin paljon asioita, kuten kertolaskua. Sanalliset tehtävät tuottavat vaikeuksia, kielen vuoksi, mutta myös sen vuoksi, että ne esitetään suhteellisen monimutkaisesti.</p>
Marraskuu Viikko 5	<p>Arkipäivän teemoja. Mihin matematiikkaa tarvitaan? Tutki ja opi. Mikä on pienen kotitalouden budjetti?</p> <p>Palautelomake.</p>	<p>Kävimme keskusteluja asioista, joita arkipäivässä tarvitaan. Lisäksi puhuimme jonkin verran budjetista. Budjetti ei kuitenkaan ole näille opiskelijoille kovin helppo asia ymmärtää. Sitä täytyisi edelleen käydä läpi, jotta kokonaisuus selviäisi paremmin. Ja edellisellä kerralla opitut asiat tulevat kerratuiksi.</p> <p>Täytimme palautelomakkeen. Miten kurssi on onnistunut ja tarvitaanko vastaavaa opetusta jatkossakin? Toiset tarvitsevat, toiset eivät. Luova ajattelu, jonka olen yhdistänyt arjen matematiikkaan on kuitenkin asia, jota tarvitaan tulevaisuudessakin.</p>
Tammikuu Viikko 6	Kevään jakson sisällön läpikäynti. Kertotaulukertaus, prosenttilaskentaa. Budjetti.	Tunnilla käsiteltiin tämän kevättalven jakson sisältöä. Kerrattiin kertotaulua, käsiteltiin prosenttilaskentaa sekä budjetin käsitteitä.
Tammikuu Viikko 7	Tasotesti II.	Tasotesti, jossa käytiin läpi oppilaan tasoon liittyviä matemaattisia päättelyjä. Näyttää siltä, että oppilaat osaavat enemmän, kuin arvaammekaan. Hyvin näytti menevän.
Tammikuu Viikko 8	Kertolaskukertaus. Prosenttilaskentaa. Budjetti. Puhuttiin osaamismerkeistä.	Kertolaskun kertausta. Prosenttilaskun kertausta. Käytiin läpi joitakin eteen tulleita kysymyksiä, joita oppilaat itse nostivat esille. Puhuttiin myös tulevasta osaamismerkeistä. Tulemme käsittelemään osaamismerkkitesteissä kertolaskua, prosenttilaskua - ja viimeisellä tapaamisella käymme läpi budjettia. Osaatko täyttää budjettikaavion ja ymmärtätkö budjetin

		merkityksen. Käsitteet ovat tulleet tutuiksi, mikä on hyvä asia. Kertotaulussa myös oppilaat osoittavat osaamistaan ja se ilahduttaa kovasti. Muutama oppilas kertoi, että he käyvät näitä samoja asioita läpi nykyisillä varsinaisilla matematiikan oppitunneillaan ja opettaja on ollut tyytyväinen tukiopetuksesta ja siitä, että selvästi matemaattinen ajattelu on laajentunut, mikä on hyvä palaute Arjen matematiikkaa ajatellen.
Tammikuu Viikko 9	Kertolaskut, prosenttilaskut. Oppimisen todentaminen.	Tällä tunnilla teimme oppimisen todentaminen -testin, joka käsitteli kertolaskua, prosenttilaskua. Eli oppilas pystyy itselleen todentamaan sen, miten hyvin hän hallitsee kerto- ja prosenttilaskut. Näyttää vastausten valossa siltä, että oppilaat ovat oppineet soveltamaan oppimaansa käytännössä - eli juuri sellaisissa tilanteissa, joissa osaamista arjessa tarvitaan. Tulos: erittäin hyvä.
Helmikuu Viikko 10	Osaamisen todentaminen. Budjetti.	Oppimisen todentaminen. Täytä annetut luvut budjettialustalle. Laske yhteen ja vastaa kysymyksiin. Onnistumisprosentti: Erittäin hyvä. Päätäntö.

Liite 3. Taide- ja kulttuuripassi aikataulut

2018 marraskuu	Benchmarkkaus I	Mitä tarkoittaa taide, mitä tarkoittaa kulttuuri: <i>Kulttuuri</i> on sitä, mikä mahdollistaa taiteen toteuttamisen. <i>Taide</i> on sitä, mikä mahdollistaa laadukkaan arjen. <i>Taide</i> on kuin etuajo-oikeus, se kuuluu meille kaikille. Millaisia vastaavanlaisia kulttuuripasseja on olemassa? Miten Taide- ja kulttuuripassi voidaan toteuttaa, tuotteistaa ja markkinoida opiskelijoille? Minkälaisia kulttuuri- tai taidekortteja/-passeja on tällä hetkellä käytössä? 1. Museokortti, joka käy n. 300 museoon 2. Loimaan kaupungin taidepassi, joka toimii leimoja keräämällä 3. Kucku Transfolk – tapahtumassa on ollut käytössä oma taidepassinsa
	Perehtyminen opetussuunnitelmaan	Minkä aineiden yhteyteen Taide- ja kulttuuripassia voi sisällyttää?
	Vierailukohteiden kartoitus	Lista ilmaisista kohteista, joissa vierailu on mahdollinen
	Konkreettisen suunnitelman teko	Mitä Taide- ja kulttuuripassi sisältää vrt. Liikuntapassi
	Rehtorin ja ohjaavan opettajan kanssa	Aikataulun sopiminen

	suunnitelmapalaveri	
	<p>Rehtorin ja ohjaavan opettajan kanssa palaveri</p>	<p>Mihin aineisiin Taide- ja kulttuuripassi voidaan yhdistää? Miten toteutetaan? Miltä Taide- ja kulttuuripassi voi näyttää, jotta se on mahdollisimman käytännöllinen?</p> <p>Kulttuuri- ja taidepassia voidaan hyväksi lukea vapaaehtoisten aineiden perusteella.</p> <p>Voidaan soveltaa perusasteen opetuksen lisäksi myös lukion käyttöön.</p> <p>Jos opiskelijalla on kiire valmistua – eli kirjoitusten tähden täytyy saada kurssit (tunnit) täyteen, hän voi hyödyntää taide- ja kulttuuripassia näissä yhteyksissä</p> <p>Näihin aineisiin Taide- ja kulttuuripassi voidaan yhdistää:</p> <p>Kuvaamataito</p> <p>Atk – kansalaistaidot, kulttuuri, taide</p> <p>Yhteiskuntaoppi</p> <p>Luonnontiede</p> <p>Lisäksi vapaaehtoisia perusasteen ulkopuolisia koulutuksia:</p> <p>Työväenopiston kulttuuri- tai taidekurssit.</p> <p>Muut mahdolliset kurssit, esim. musiikkitunnit, live-esiintymiset jne.</p> <p>Haastattelussa kävi myös selväksi, että paperinen versio on lukion ja maahanmuuttajaopiskelijoiden näkökulmasta katsottuna selkein vaihtoehto.</p> <p>Suunnittelutyö päätettiin aloittaa heti.</p> <p><i>Tärkeitä huomioita:</i></p> <p>Voidaan hyväksi lukea opintoja</p> <p>Hyväksi lukemiseen tarvitaan 10 tuntia, jotta tavoite saavutetaan.</p> <p>Kohteina kulttuuri- ja taidekohteita, joissa vierailaan ja voidaan nähdä suomalaista kulttuurielämää kokonaisvaltaisesti ja kattavasti.</p> <p>Opiskelijan tai ohjaajan on dokumentoitava se, että taidetilaisuudessa tai kulttuuritilaisuudessa on käyty ja siitä on saatu kokonaisvaltainen kokonaiskuva.</p> <p>Tai: opiskelija kirjoittaa opintopäiväkirjamerkinnän vierailustaan erilliselle drive -alustalle.</p> <p><i>Lisäksi:</i></p> <p>Dokumenttina voi toimia myös paikan</p>

		<p>päällä otettu selfie (kännykkäkuva otettuna kyseisessä paikassa, jossa taustalla selvä osoitus paikasta).</p> <p>Dokumenttina toimii myös Taide- ja kulttuuripassiin merkitty yrityksen, yhteisön leima.</p> <p>Dokumenttina toimii yrityksen, yhteisön, tapahtuman järjestäjän/edustajan allekirjoitus.</p>
2019 joulukuu	Benchmarkkaus II	<p><i>Nämä Taide- ja kulttuuripassi on mahdollista toteuttaa:</i></p> <p>Voidaan toteuttaa muovisena korttina.</p> <p>Voidaan toteuttaa erillisenä A4 arkki-versiona.</p> <p>Mahdollisuus toteuttaa myös digitaalisena versiona (vaatii tietokannan ohjelmoinnin).</p> <p><i>Meidän toimintatapamme tässä projektissa:</i></p> <p>Kulttuuri- ja taidepassi on A4 -kokoinen, kaksisivuinen ja paperinen versio.</p> <p>Siihen voidaan saada leima tai allekirjoitus.</p> <p>Vierailu voidaan dokumentoida myös sähköisesti, jotta todennetaan, että kulttuuri- tai taidetapahtumavierailu on sovitusti toteutunut.</p> <p>Opiskelija voi pitää (riippuu luku- ja kirjoitustaidosta) erillistä oppimispäiväkirjaa, jolla hän raportoi vierailustaan ja havainnoida oppimaansa.</p> <p>Nämä asiat mahdollisessa oppimispäiväkirjassa tulee olla mukana: Oppimispäiväkirjassa tulee näkyä seuraavat asiat:</p> <p>Nimi, paikka, koulu, vierailun kohde, päivämäärä, kokemus tai sisältö ja se, mitä on oppinut tai oivaltanut kokemastaan tai näkemästään.</p>
	Mistä tietoa ilmaisista tapahtumista voi saada?	<p>Helsingin kaupungin tarjoamat tapahtumat sekä kulttuuritapahtumat Vierailut kulttuurialojen yrityksissä (ohjattuna)</p> <p>Kansallisteatterin kiertuenäyttämö</p> <p>Helsingin kaupungin kulttuurikeskus</p> <p>Stoa, Caisa, etc.</p> <p>Helsingin Messukeskus, esim. Matkamessut & Educa (Ryhmälippu opiskelijoille eli vähintään 10 henkilöä maksaa 10 euroa)</p> <p>Cirko</p> <p>Kiasma</p> <p>Taiteiden yö</p> <p>Lisätietoa: Tapahtumat Espoo, Tapahtumat Vantaa, Tapahtumat ympäristökunnat</p> <p>TV, radioasemat, lehtien toimitukset.</p>

		Kirjallisuusvierailut. Kirjastovierailut.
	Mitä on otettava huomioon?	Vastaava opettaja tai ohjaaja on varmistanut vierailuajankohdan (päivämäärä ja kellonaika) Varmistetaan, että Taide- ja kulttuuripassit ovat lähtiessä mukana. Kaikki halukkaat ovat mukana. Kuljetukset ja matkareitti on varmistettu, miten pääsemme perille ja miten pääsemme takaisin. Onko kohteen osoite kaikille selvä? Mitä tehdään, jos joku eksyy? Mahdollinen opastus on sovittu etukäteen tai ohjaaja/opettaja on tutustunut kohteeseen riittävän hyvin. Mahdollisesti etukäteen saatava informaatio sähköisenä versiona on käyty läpi ja yhdessä mietitty. Mistä on kysymys? Mihin tämä liittyy? Miksi kohteeseen halutaan mennä ja mitä siitä voimme oppia? Oppimispäiväkirjaa varten onkin hyvä miettiä etukäteen asioita ja esittää itselleen valmiita kysymyksiä. Miksi tämä esim. teos on tehty? Kuka sen teki? Mitä se esittää? Mitä se viestittää? Yhtä hyvin voimme esittää nämä kysymykset: Mitä, kuka, missä, milloin, miten, kuinka? Myös tämä voi auttaa oppimisprosessissa.
	Ajattele, harkitse ja tarkista vielä kerran.	Ohjaajan tai opettajan, ryhmän jäsenen itsensäkin, on varauduttava mahdollisiin muutoksiin. <i>Nämä on kuitenkin hyvä varmistaa:</i> Onko mahdollinen esteettömyys varmistettu? Onko aikataulu, osoitetieto, kuljetukset varmistettu? Ovatko matkaliput mukana? Onko ruokailusta ollut puhetta tai onko siihen tarvetta? Ovatko kulttuuripassit leimaa varten varmasti mukana? Mahdolliset ruoka-aineallergiatkin on syytä tarkistaa etukäteen, mikäli on sovittu, että kohteessa on myös ruokailua tarjolla.
	Taide- ja kulttuuripassin ensiversiot valmistuvat	Ensimmäiset versiot valmituvat joulukuussa. Ensimmäiset versiot kuitenkin palautuivat takaisin ja niihin tehdään pyydettyjä muutoksia: selkeä, yksinkertainen malli on paras vaihtoehto.
2019 Tammikuu		Lopullinen Taide- ja kulttuuripassiversio lyödään lukkoon.
2019 Helmikuu	Infotilaisuus koululla	Helmikuun alussa järjestettiin Taide- ja kulttuuripassi-infotilaisuus koululla. Paikalle oli saapunut lähes 90 maahanmuuttajaopiskelijaa, jotka halusivat lisätietoja suomalaisesta kulttuurista.
2019 Helmikuu	Ensimmäinen tapahtuma: Vierailu	Yleisradio, Helsinki. Noin Viikon Studio. Nauhoitus.
2019 Maaliskuu	Toinen tapahtuma: Vierailu	Kiasma. Tanssiesitys.
2019 Maaliskuu	Kolmas tapahtuma: Vierailu	Helsingin keskuskirjasto Oodi.
2019 Maaliskuu	Neljäs tapahtuma: Kulttuuritapahtuma	Kulttuuripäivä koululla.

Liite 4. Kertotaulut

Kertotaulut

1-kertotaulu

$1 \times 1 = 1$
 $2 \times 1 = 2$
 $3 \times 1 = 3$
 $4 \times 1 = 4$
 $5 \times 1 = 5$
 $6 \times 1 = 6$
 $7 \times 1 = 7$
 $8 \times 1 = 8$
 $9 \times 1 = 9$
 $10 \times 1 = 10$

2-kertotaulu

$1 \times 2 = 2$
 $2 \times 2 = 4$
 $3 \times 2 = 6$
 $4 \times 2 = 8$
 $5 \times 2 = 10$
 $6 \times 2 = 12$
 $7 \times 2 = 14$
 $8 \times 2 = 16$
 $9 \times 2 = 18$
 $10 \times 2 = 20$

3-kertotaulu

$1 \times 3 = 3$
 $2 \times 3 = 6$
 $3 \times 3 = 9$
 $4 \times 3 = 12$
 $5 \times 3 = 15$
 $6 \times 3 = 18$
 $7 \times 3 = 21$
 $8 \times 3 = 24$
 $9 \times 3 = 27$
 $10 \times 3 = 30$

4-kertotaulu

$1 \times 4 = 4$
 $2 \times 4 = 8$
 $3 \times 4 = 12$
 $4 \times 4 = 16$
 $5 \times 4 = 20$
 $6 \times 4 = 24$
 $7 \times 4 = 28$
 $8 \times 4 = 32$
 $9 \times 4 = 36$
 $10 \times 4 = 40$

5-kertotaulu

$1 \times 5 = 5$
 $2 \times 5 = 10$
 $3 \times 5 = 15$
 $4 \times 5 = 20$
 $5 \times 5 = 25$
 $6 \times 5 = 30$
 $7 \times 5 = 35$
 $8 \times 5 = 40$
 $9 \times 5 = 45$
 $10 \times 5 = 50$

6-kertotaulu

$1 \times 6 = 6$
 $2 \times 6 = 12$
 $3 \times 6 = 18$
 $4 \times 6 = 24$
 $5 \times 6 = 30$
 $6 \times 6 = 36$
 $7 \times 6 = 42$
 $8 \times 6 = 48$
 $9 \times 6 = 54$
 $10 \times 6 = 60$

7-kertotaulu

$1 \times 7 = 7$
 $2 \times 7 = 14$
 $3 \times 7 = 21$
 $4 \times 7 = 28$
 $5 \times 7 = 35$
 $6 \times 7 = 42$
 $7 \times 7 = 49$
 $8 \times 7 = 56$
 $9 \times 7 = 63$
 $10 \times 7 = 70$

8-kertotaulu

$1 \times 8 = 8$
 $2 \times 8 = 16$
 $3 \times 8 = 24$
 $4 \times 8 = 32$
 $5 \times 8 = 40$
 $6 \times 8 = 48$
 $7 \times 8 = 56$
 $8 \times 8 = 64$
 $9 \times 8 = 72$
 $10 \times 8 = 80$

9-kertotaulu

$1 \times 9 = 9$
 $2 \times 9 = 18$
 $3 \times 9 = 27$
 $4 \times 9 = 36$
 $5 \times 9 = 45$
 $6 \times 9 = 54$
 $7 \times 9 = 63$
 $8 \times 9 = 72$
 $9 \times 9 = 81$
 $10 \times 9 = 90$

10-kertotaulu

$1 \times 10 = 10$
 $2 \times 10 = 20$
 $3 \times 10 = 30$
 $4 \times 10 = 40$
 $5 \times 10 = 50$
 $6 \times 10 = 60$
 $7 \times 10 = 70$
 $8 \times 10 = 80$
 $9 \times 10 = 90$
 $10 \times 10 = 100$

Kertotaulut.com

Liite 5. Budjettipohja

Kuukauden tulot ja menot

TULOT

Palkka tai eläke	
Avustukset tai tuet	
Muut tulot	
YHTEENSÄ	

MENOT

	VIIKKO 1	VIIKKO 2	VIIKKO 3	VIIKKO 4	KOKO KUUKAUSI
Asumiskulut (esimerkiksi vuokra, lainanlyhennys, sähkö- ja vesilasku)					
Matkustuskulut (esimerkiksi bussiliput)					
Vakuutusmaksut (esimerkiksi kotivakuutus)					
Puhelin- ja internetkulut					
Ruokakulut					
Lääkkeet, lääkärit ja muut terveyskulut					
Vaatekulut					
Harrastukset					
Viihde (esimerkiksi lehdet, kirjat, maksu-tv, elokuvat ja vapaa-aika)					
Puhtaus ja kauneudenhoito					
Suuret ostokset (esimerkiksi huonekalut ja kodinkoneet)					
Muut satunnaiset kulut (esimerkiksi lahjat, lomamatkat, kodin tekstiilit ja sisustus)					
YHTEENSÄ					

Liite 6. Taide- ja kulttuuripassi (Mainos)



TUTUSTU INNOSTU
JA OPI UUTTA!

TAIDE- JA KULTTUURIPASSI

Hanki oma passisi, täydennä opintojasi, tutustu kulttuuriin ja taiteeseen - helppoa ja kehittävää

LIITE 7. Kulttuuripäivä koululla

Taide- ja kulttuuripassi



**KULTTUURI
PÄIVÄ**

**KOULULLA
KESKIVIKKONA
27.3.2019 KLO 14-16**

TUO JOTAKIN OMAA - OMAAN KULTTUURIISI KUULUVAA

Liite 8. Osaamismerkki



Liite 9. Oppimisen todentaminen: Kertolaskut, prosenttilaskut

NIMI: _____

päivämäärä: _____

OPPIMISEN TODENTAMINEN**Kertolasku**

1. Mikä on huoneen koko, jos toinen seinä on 4 metriä ja toinen seinä 6 metriä?

VASTAUS: _____

2. Kilo omenoita maksaa 4.5 euroa kilo. Tarvitset 3,5 kiloa omenoita. Riittävätkö rahasi, jos sinulla on 15 euroa rahaa.

VASTAUS: _____

3. Maidon litrahinta on 1.70 euroa. Montako euroa maksaa 14 litraa maitoa?

VASTAUS: _____

Prosenttilasku

1. Kengät maksavat 120 euroa. Tällä viikolla ne ovat -40% alennuksessa. Paljonko kengät maksavat?

VASTAUS: _____

2. Puhelinlasku kallistuu 4.5%. Paljonko se maksaa, kun se tällä hetkellä maksaa 35 euroa / kuukaudessa.

VASTAUS: _____

3. Ostat kaupasta puhelimen osamaksulla. Sen kuukausierä on 19 euroa kuukaudessa. Vuosikorko on 3.5%. Sopimuksessa maksuaika on 15 kuukautta. Mikä on puhelimen todellinen hinta? Puhelimen normaalihintaa käteiskaupassa olisi ollut 285 euroa. Onko kauppa kannattava?

VASTAUS: _____